

דברי שלום ואמת

הארות פורים

מישיבת ההסדר בני עקיבא

נוף הגליל

על בסיס דברי התורה שנאמרו בסעודות פורים

מפי ראש הישיבה

מהדורה ראשונה, אדר א' תשפ"ב
בהוצאת ישיבת ההסדר בני עקיבא נוף הגליל

לרפואת ראש משפחתנו

ר' גדליה בן חנה למשפחת קדמון

לע"נ

אורי בן בן-ציון בנימין יהודה הכהן

לע"נ רבקה בת וידה אסתר גלב"ע י"ג כסלו

לע"נ לאה בת מרגלית גלב"ע א' ניסן

תוכן

4	על אור האיש ואור האשה במגילת אסתר
27	מגילת ההסתרים
40	על האמת שבשקר והשקר שבאמת
47	בין מחצית השקל למשלוח מנות

סגנון הדברים בחוברת לקמן הוא בהתאם לסגנון הדיבור בסעודת פורים
עת נכנס יין ואווירה מיוחדת של אהבה בין החברים מנשבת. בהתאם לזה
בשונה מהסגנון הרגיל של מאמרים המבוססים שלב אחר שלב, יש בדברים
הבאים סגנון של נביעת פורים בבחינת תן לחכם ויחכם עוד. אנו תפילה
שדברי התורה שבחוברת יסייעו להיכנס לקדושת ימי הפורים ולהתחזק
בעבודת ה' של האמת והשלום אהבו.

על אור האיש ואור האשה במגילת אסתר

*על בסיס דברי תורה שנאמרו בפורים תשע"ט

א. בימים ההם בזמן הזה

"הקורא את המגילה למפרע וכו' (מגילה י"ז א), אמר רבנו הבעש"ט הקדוש: "הקורא את המגילה למפרע, פירוש, שסובר כי אז היה הנס ולא עתה, לא יצא". מי שקורא את המגילה כאילו הנס היה בהיסטוריה לא יצא צריך להבין שבימים ההם בזמן הזה יש הארה מפורים גם בימינו וצריך להתבונן בחיינו מתוך מגילת אסתר ענייני וצירופיה.

ב. האמת והשלום - איש ואשה

השנה (תשע"ט) עסקנו בבירור אור הבית ונתבאר אט אט שאור האמת והשלום קשור בקשר עצמי לאור האיש ואשה ובנין הבית. בחינת העיקרית של האיש - אור האמת ושל האשה - אור השלום.

אור כוונתנו למגמה, לנקודת שורש היכולה להופיע בתיקון או בקלקול. כל אור כזה יש מסביבו מידות טובות ומידות רעות החונות בממלכתו. (ולכן כשאנו אומרים בחינת אמת או בחינת שלום לקמן אין הכוונה בכל פעם דווקא להופעה המתוקנת של האמת והשלום אלא לעיתים גם לקליפות העוטפות אותם. הקדמה נוספת נאמר שכוונת הדברים לקמן הנה לבחינות מרכזיות ודומיננטיות, ולא לחלוקה מוחלטת וטוטאלית)

האמת איתנה עומדת לעצמה אינה תלויה באיש וממנה הסמכותיות. ניתן להישען עליה. היא שכלית וכוללת. אולם היא יכולה ליפול למקום של עקשנות, כעסנות וקנאות שלילית בבחינת בעל קנאי, או שעלולה להתקע בקיבעון וחוסר גמישות. המוחלטות של האמת מייצרת יציבות וכנגדה בקליפה סכנת הקיבעון מתוך מחשבה

מוטעית שכבר גמרנו לקנות את כל האמת וכולה מונחת בכיסנו הקטן ומוחנו הדל. היציבות והסמכותיות הן בחינת אור האיש אור האמת ו"טלטולי דגברא קשין מדאיתתא" (כתובות כח, סנהדרין כו). האמת יכולה להיות בבחינת שכל-של-תורה ובבחינת אדון כהסבר הרש"ר הירש שהוא כאדני-המשכן הבסיס הנושא על גביו את בני ביתו, מתוך ענוה ומסירות - "ויהי אומן את הדסה" "ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה". וכנגד זה בקליפה יכולה להתחלף מעלה זו באובססיה לשליטה ובתפיסת העולם והזולת כמשחק שחמט בו הכל ראויים להקרבה למען האדון שאיננו בבחינת "אדני המשכן" אלא ערץ ודיקטטור, בחינת המן עמלק. או אז אופציה ממשית הנה להשמיד להרוג ולאבד ללא כל חמלה השייכים לאור האשה, והעולם נופל לבחינת זכר ונקבה ולא איש ואשה. (בכותבנו איש ואשה הכוונה כאן לבחינת "פנים בפנים" ואילו זכר ונקבה במובן של שולט ונשלט).

ביארנו מעט את הקשר בין אור האיש למגמת האמת ואת אור האשה למגמת השלום. השלום מכיל, מתחשב ברצון של כל אחד. במחנה השלום נמצאות העין הטובה והסבלנות אולם אורבות הקליפות של חנופה, מוחצנות, והיגררות אחר לחץ חברתי. השלום בחינת אשה בחינת "אם כל חיי". השלום קשור גם לסוד היופי. היופי במקומו הנעלה הוא סוד ההרמוניה, התאמת הגוונים הקשור לאור השלום וכאשר היופי נופל לקליפה, הוא הופך למוחצנות והיגררות אחר לחץ חיצוני. היופי באצילותו הוא בבחינת כלה לשון כלליות. או אז כל חלקי הגוף והנפש, כמו גם חלקי הבגד מופיעים יחד אישיות כוללת המתגלה דרך היופי האצילי והעדין הנאמן לעיקר שהוא הפנימי. אולם אם נופל היופי לתחתיות, אין בו בחינת "כלה כלולה" אלא "חתיך" או "חתיכה". יש לבקש מחילה ממש על הביטוי המשפיל והגס, אולם שימו לב כמה הוא מדויק. ההפך מ"כלה כלולה" הנה "חתיכה" כלומר, הנו מעבר למבט על האדם שמולך כעל חלק, כעל גוף. הוא מעין חתיכת בשר ועל כן המיקוד הנו באיברים מסוימים, מה שמביא לנפילה של אור האשה מכלה כלולה לתאוות בשרים.

מסוד הבגד המקיף המאפשר לפגוש את העולם הפנימי, האישיות לבחינת מזון לשון זנות רח"ל. אור האשה קשור גם לשבת מלכתא. שבת הנה הזמן בו מתגלה אור השלום - "שבת שלום" וכבוד שבת כולל את בגדי השבת ועיצוב שולחן שבת. איסור מלאכה בשבת מונע מאיתנו תיקון פרטי לעומת המכלול של שבת מלכתא שהוא הופעת אור הפנימי והכולל, הנותן משמעות לכל המלאכות ולכל המשפחה. גם עיקר נר שבת המוגדר כ"שלום ביתו" שייך לאשה.

ג. המשתה הראשון - נפילת אור האשה והקשר בין צניעות לאור השלום

בפורים הכל סובב סביב משתה. המשתה במהותו הביא בשורה השייכת למגמת השלום והיא לעשות כרצון איש ואיש, אולם לא היה בו את סוד הצניעות את הנקודה הפנימית הכוללת, את כל כבודה בת מלך פנימה. לא היה בו את נקודת האמת שהיא נשמת השלום. ומבחינה זו המשתה במהותו היה הוללות ופריצות. הוריד את אור האשה מסוד הבגד המקיף והנסתר כנ"ל לבחינת מזון לשון אוכל ולשון זנות - להביא את ושתי ערומה בכתר מלכות. שכולם יזונו עיניהם ממנה. ובה גם אחשוורוש עצמו נופל מבגדי המלכות שלו למדרגת שיכור ושתי הנכנס לתחרות ליגת 'למי יש אשה הכי יפה' ואינו עוד מלך נבדל ומרומם. ושתי גם היא לפריצות התכוונה, אולם מסיבות שונות מיאנה לבוא. ובנקודה זו אור האשה נפל. אין כבר עזר כנגדו. אין מי שיכול להגיד לאחשוורוש - לא!

את התפיסה של "כרצון איש ואיש" מחליפה שיטה חדשה של "להיות כל איש שורר בביתו". יטען הטוען שלוגית המשפט לא נסתר, והוא עדיין מקוים רק שהמושג "איש" מצטמצם לגברים בלבד. אולם לא רק כמות הזכאים הצטמצמה אלא גם המהות. את אוירת השוויון והשלום מחליפה אוירת שליטה ושררה. להיות כל איש שורר בביתו. נמצא שהיעדר הצניעות של אור השלום השומרת על בחינת כלה לבל

טיפול לבחינת חתיכה (כנ"ל לשון חתיכת בשר דבר חלקי ולא כלה כלולה שיש בה נשמה) גרמה לכך שאין בגדים, אלא ושתי נדרשת לבוא עירומה וממילא היא בחינת מזון - תפיסה משפילה המביאה לנפילת אור האשה, דבר שעתידי להתברר בחומרתו עת שיעלה המן לגדולה ויגזור השמדה ללא כל חמלה בשל חוסר האיזון בין האורות.

יש להדגיש, לא רק אחשוורוש אשם בנפילת אור האשה, גם ושתי שהיתה שותפה מלאה לפריצות ובוזה מבואר בס"ד מאמר חז"ל שהיתה מפשיטה בנות ישראל ועושה בהן מלאכה בשבת. (ומלאכה הנה פעולה פרטית לעומת שבת בחינת ויכולו לשון כלה כלולה וכן בחינת עירומה והוא אותו ענין ודו"ק). (ויש דעה שצמח לה זב ונלע"ד שרומז שמציאות הפריצות שכביכול קידמה את האנשים היפים לקדמת הבמה, אולם בפועל היא בחינת זב ולא פרצוף. מיעוט אור האשה כטפלה לשימוש האיש ואכמ"ל).

ד. נפילת אור האשה ועלית אור האיש בקלקול במגילה ובהיסטוריה

כאמור על רקע זו עולה האנטישמיות דכורא ללא נוקבא (זכר ללא נקבה) ללא חמלה, הכלה ושלום. עמלק נולד מאליפז ותמנע. אליפז בא של אשת שעיר ותמנע היא התוצאה של ממזרות זו. לאחר מכן הפך אותה אליפז לפילגשו. כלומר היא בתו וגם כאילו אשתו זה הרקע לעמלק. זכר השולט בנקבה לא איש ואשה. לא ויהי אומן את הדסה אלא ניצול ציני למה שאתה צריך.

נסה בשורות הבאות לפתוח פתח לחשיבה על מערכות היחסים בין איש לאשה כתפיסות שלימות שניהלו את העולם. מובן מאליו שאין בכמה שורות לשרטט קווים מדויקים וגם לא להוכיח אותם, אולם כפתח לכיוון חשיבה בלבד מובאים הדברים הבאים.

הנצרות בזמן שליטתה בעולם הביאה תפיסה של אשה מוכה. האל חובט או חומל ויש להושיט את הלחי השנייה. לקחה את יראת אלוקים והורידה אותה לרגש המנותק מהשכל. אין שכל של תורה. אין עיון. אין לימוד תורה. אמונה רגשית ובחלק מהמקרים אף איסור לשאול שאלות. והעולם נתקע בימי הביניים. האוכל והפרנסה הם עבודת האיש ובוזה קולל. וביארו חז"ל שכפי מה שמכבד איש את אשתו כך זוכה לשפע פרנסה כלומר תיקונו תלוי בתיקון היחס אליה¹. בתקופת הנצרות אין שפע כלכלי. אין כבוד בין בחינת האיש לבחינת האשה. השכל והרגש מנותקים. האשה מעמדה פחות ונחות. וכן האנושות ביחס לאלוקים. והעולם בנגלה כמעט ועמד מלכת - חשיכת ימי הביניים.

ההשכלה בעטה ומרדה בכל זאת. הביאה עידן חדש לעולם עידן שליטת אור האיש. האדם שואל, חושב מקשה. לוקח את השלטון אליו מהכנסייה, אולם לבסוף ההשכלה והלאומיות האימפריאליסטית הפריזו מידי את אור האיש עד שהעולם מצא את עצמו בשתי מלחמות עולם ובשואה בה בחינת 'להשמיד להרוג ולאבד' הפכה מבחינה למציאות ממש כפשוטו. אין שלום, אין סובלנות והכלה, אין כבוד האדם ולא משנה מה רצון איש ואיש. מה שהביא פעם נוספת לנפילת אור האשה ולבסוף למשבר כלכלה עולמי.

ה. ההקצנה לאור האשה השולטת ומיעוט אור האיש

נדמה שהעולם כה נבהל מעידן שליטת הדכורא שאט אט עברנו לעידן חדש של שליטת הנוקבא, אולם הפעם לא כנצרות לא עוד אשה מוכה ונשלטת. אלא אשה שולטת. ההכלה, השוויון, הסובלנות. ההתעקשות לעשות כרצון איש ואיש גם במחיר שהמשתה יהיה גס רוח ורדוד. פלורליזם. ריבוי גוונים בלי נקודת אמת וממילא בלי

¹ בבא מציעא נט ע"א וחידושי אגדות למהר"ל שם שם.

שלום, בלי התאמה ובלי שבת קודש. האמת פחות חשובה אלא הנראות החיצונית, הפרסום, ההחצנה. 'לא פרסמת לא עשית'. היופי החיצוני בלי בחינת כלה. בלי מכלול אלא רק הכלה של 'אם כל חי'. משל לאמא שרואה את ילדיה נמקים ובלים והשיח שלה הנו בסגנון של - 'זה קוואב לי מאוד ואני וודאי מתנגדת לזה, אולם אני מכבדת ונלחמת על הזכות של כל ילד לעשות את מה שהוא מתחבר אליו ורוצה אותו'. כל זה בלי דיון עומק מה גרם לילד להתחבר למה שהתחבר? האם זה באמת רצונו? והאם כניעה לרצון רדוד היא לגיטימית? אולם כל זה נדחק לקרן זווית והעיקר שנותר הנו עצם החופש לעשות כרצון אשה ואיש.

החשיבה עוברת מבקשת האמת לחוויה האישית הקיומית הפוסטמודרנית. העולם מצד אחד מתרכז מהנוקשות ומגלה עולמות בתוכו. מצד שני הסובלנות הופכת לאדישות. היופי הופך לפרסום והחצנה. אור הדמיון נעשה חומרני ואלילי. שאלת דרכנו וזהותנו עומדת למבחן בעיקר לאור מה יגידו אומות העולם. והלבושים הופכים לזנות לשון מזון. התא המשפחתי הולך ומתפרק ממעמדו המרכזי. הגם שבעבר בעולם היו דורות שבמקרים רבים אי ההתפרקות של התא המשפחתי לא נבעה מסיבות חיוביות בדווקא, אלא מסיבות אחרות למשל אחת מהן - שליטה גברית מוחלטת שלא אפשרה לאשה לצאת מהכח אל הפועל במלוא אורה וכשרונה. אולם תיקון מצב זה הוחלף בקלקול של פירוק הכלל המשפחתי והמרתו במקום החוויתי האישי של כל אחד כמרכז וליבת הכל.

הבירור של הזהות המינית עוסק במסירות להכיל הכל. לתת לכל אחד את המרחב שלו ובתנאי הבסיסי שלא יפגע באחרים. ההכלה החיצונית הזאת נלחמת בקנאות בזכות לתבוע הכרעה בין דעות ובין אנשים. מותר לומר דעה שונה, אולם אין שום יכולת להכריע, אין סמכות להכרעה. אין סמכות לחנך למשהו אחד נכון. רק מניעת פגיעה בכל חי, כי היא אם כל חי. ואור הסמכות הגברי הולך ונעלם וכנגדו

נשפל אור השלום מתחת לקו האדום ועולה כנגד בחינת החנופה. הפוליטיקלי-קורקט. והאמת נעדרת מלמד שנעשית עדרים עדרים. נעדרת: בפשט - אין כביכול אמת. ובדרש - נעשית עדרים עדרים, מחנות מחנות. הפלורליזם חוגג ומפנה מבט מתנשא על החולקים - 'במקום לריב על האמת, תנו מקום והכילו כל אחד והכירו בזכות שלו לחיות את חייו כרצון איש ואיש'. אולם בפועל זוהי קנאיות לתת לבני האדם את הזכות לחיות כבהמה, העיקר לא לומר לו את האמת. וימאי וסר מרע משתולל כל מי שסר מרע משתולל על הבריות" - מי אתה שתגיד שזה רע. ועיין רש"י שם² שמבאר כי העולם אומרים על מי שמוכיח שהוא שוטה.

הצניעות הולכת ונחלשת מתוך תפיסה שיש בה כליאת האשה בכלוב של כיסויים. טועים לחשוב שצניעות היא בית כלא ליכולת לקיים כרצון איש ואיש. 'תן לבן אדם לפרוץ קדימה' מתחלף בזכותו לפריצות. ועלית אור האשה בעולם שהוא מהלך אלוקי פנימי בבחינת "בן פריצו", נופל לקליפה של פריצות. וכפי היעדר הצניעות כך מיעוט העולם הפנימי מה שמביא לצורך למלא את החסר במותרות והחצנה ואיה אסתר שלא ביקשה דבר מרוב אושר ועושר רוחני פנימי!!

מתוך כך מתמעטת הנקודה הכללית של השלום ועמה הכלליות של "נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי" ו"לך כנוס את כל היהודים". ההצלחה נמדדת בהחצנה, בפרסום בנועזות של הצבעים והבגדים **ביכולת להכיל מראה שאין בו שום התאמה**. ולהכיל ערכים ואנשים בכל מצב גם אם הם בסתירה להגיון המוסרי והטבעי. ואור האשה הולך ונופל והארץ נופלת עמה.

אם ימשיך כך העולם הוא עלול להגיע כתגובת נגד לקצה השני בו סכנה קשה ומרה של אור האיש באופן מעוות ומקולקל בלא איזון נכון מאור האשה. בדיוק כפי שנפילת ושתי בשל קלקול אור האשה,

² סנהדרין צז' ע"א

גרמה לעליית המן והאנטישמיות שעמו בבחינת אור האיש בעיוות וקלקול נורא.

העולם כולו מצפה ומחכה לאור הבית הישראלי. לאיש ואשה ושכינה ביניהם. ללאומיות הבנויה על כל כבודה בת מלך פנימה שהיא שורש למלכות בית דוד סוד סוכת דוד הנופלת וקמה מכוח הענווה והגמישות שלה. יודע נגן וגיבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר וה' עמו. צה"ל שידע לא רק להגן בחינת אם המגוננת על הבנים, אלא גם להוביל בעולם מלחמת מצוה של ביעור הרע ותיקון הצדק ע"י כלוי הרוע. או אז הימין והשמאל יתאחדו לחזון התורה בגדלותו הכולל אמת ושלוש. תקיפות וסובלנות. ודאות והכלה כאחד.

כנסת ישראל "דכלילא מכל גוונין" הכונסת בקרבה את כל הזרמים לא תתעלם מאף זרם בעולם אולם תדע לבקר ולסנן ואף להתאים בין כל הגוונים והזרמים (עיינו שמונה קבצים א, כו).

ו. התיקון בחיבור בין מרדכי ואסתר

בזה נחזור לאסתר. היא בבית המלך במרכז העניינים אבל היא לא יכולה להיות באמת היא. יש פער בין הפנים לחוץ. וזאת במצות מרדכי. בעצם גם מרדכי, איש האמת אשר לא יכרע ולא ישתחוה, לגבי אסתר מנהיג אחרת. הוא לא מצפה להתנהגות שכזו. הוא לא מסכן אותה. אולם היעדר אור האשה בעולם הביא לאנטישמיות וכעת צריך שאור האשה יופיע מחדש. אסתר צריכה לגלות את זהותה ולשנות את הגזרה האיומה. להחזיר את בחינת אם כל חי לעולם.

מרדכי איש האמת הוא היחידי במגילה שאין לו פער בין הפנים לחוץ. בגדיו תמיד מגלים את עולמו הפנימי ולא מכסים דבר. אולם הוא בחוץ ואסתר בפנים. היא זו שיכולה לפעול.

אולם עליו לעורר אותה. הוא לובש שק ואפר ותגובתה של אסתר -
 "וַתַּחַלְחַל הַמַּלְכָּה מֵאֵד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מֶרְדֳּכָי וְלַהֲסִיר
 שִׁקּוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קָבַל". (ראשית יש לדייק שכתוב המלכה ולא אסתר. אולי שמא
 ויאולי ושוב אולי כפי שהמלך רומז לקב"ה , המלכה רומז לכנסי"?) ומ"מ נחזור
 לפשט מה העניין לסדר את הבגדים של מרדכי?!

הבגדים שלו לא מותאמים למציאות ולכן הוא בולט ומסכן את נפשו.
 באופן יותר עמוק מרדכי עורר ממצאות רוחנית חדשה כזו שלא
 מתפשרת עם ההווה ושואפת לצאת מהגלותיות, הנהגה זו המתנגדת
 להווה אינה מתאימה לגוונים של הבגד הגלותי ולכן היא מסכנת את
 מרדכי ואסתר מנסה לגונן עליו. אולם הוא מסרב להתלבש אחרת
 אלא - "וַיָּאֵת פְּתִישָׁגוֹן פֶּתַב הַדָּת אֲשֶׁר נִתַּן בְּשׁוֹשׁוֹן לְהַשְׁמִיד־ם נִתַּן לוֹ
 לְהַרְאוֹת אֶת אֶסְתֵּר וְלְהַגִּיד לָהּ וּלְצִוּוֹת עָלֶיהָ לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לְהַתְחַנֵּן
 לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל עֲמֵהּ". אבל איך אפשר הלא אסתר לא נקראה
 אל המלך זה שלשים יום - אפילו ככנועה ונשלטת היא כבר לא רצויה
 אצל המלך. הנהגת המן דכורא של תוהו וקלקול כה התגברה
 בממלכה.

כאן מרדכי מעורר את אסתר למבט של תורה. למבט של אמונה -
 "רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר... ומי יודע אם לעת כזאת
 הגעת למלכות"? היכן הקב"ה בכל הסיפור? מכח זה היי "אם כל חי"
 בקשי על עמך, על בניך.

אסתר צריכה אומץ. צריכה עוז לקומם עצמה לעמוד מול המלך. והיא
 מצווה את מרדכי - "לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשׁוֹן וְצִוּוּ
 עָלֶי וְאֵל תֹּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִלְנָה וַיּוֹם גַּם אֲנִי וְנַעֲרֹתַי
 אֲצִיט כִּן וּבְכֵן אֲבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כִדַּת וְכֹאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי".
 צריך צום. צריך התכנסות פנימה. לא התחדשות של אכילה. אלא
 עצירה והתכנסות ומכוחה אסתר לובשת את המלכות עצמה. לא
 ערומה כושתי. יש בה נסתר ההולך להתגלות. כל דיבור טעון באנרגיה

אטומית של "נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי". כל דיבור טעון באמון של מרדכי של "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות".

זו שלא ביקשה דבר הולכת לבקש ולדרוש שינוי מדיניות מוחלט. **ולראשונה מאז ושתי מישהו עומד לעומת המלך**. עזר כנגדו פנים מול פנים. אולם הפעם מכח הצניעות הוא מתבטל בפני אסתר. הוא מעניק לה חצי המלכות. הוא מבין שיש שותפות אמיתית. לא עוד מאבק על מי ימלוך - אחשורוש או ושתי. הוא רואה שהיא אמיתית שהיא לא מחפשת משהו חיצוני אלא מדברת מדם לבה.

כבר כאן ניתן לראות מהי זוגיות בריאה. איזו נאמנות של אסתר למרדכי איזו אהבה ודאגה של מרדכי לאסתר. איזו יכולת לקבל אחד מהשני את הבחינה המיוחדת של רעהו ולדעת להיות פעם מי שמצוה ופעם מי שמקבל ציווי בהרמוניה. ואף לדעת להחליף תפקידים.

ההיפוך חל שאסתר קיבלה ממרדכי את הכח להיות סמכותית לעמוד על שלה. לדעת שדווקא אור האיש נותן לאשה עמידה ואיתנות. וכאשר מרדכי מקבל מאסתר את אור האשה "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן". הנמצאים במדרגת שושן אני לא מוותרת על אף אחד אני אם כל חי - תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי כל הל"י שלי הוא עמי בבקשתי. ומרדכי עושה מה שמצוה אותו אסתר והיא עושה מה שמצוה אותה מרדכי וחל מהפך.

ז - אסתר עומדת לפני המלך

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ו**תעמוד** בצר בית המלך הפנימית...ויהי כראות המלך את אסתר המלכה **עמדת** בחצר נשאה חן בעיניו. מה צריך לחזור ולהדגיש עומדת? אלא יש כאן עמידה לא עוד כניעה. והמלך אומר - מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי

המלכות ותעש. לפתע חצי מלכות. לפתע יש זוגיות ושוויון מסוים בין המלך למלכה. דעתה נספרת.

והיא מעיזה לומר למלך שיבוא למשתה עם המן. ובמשתה מעיזה לבקש עוד משתה למחרת ומחר אעשה כדבר המלך - היא המכתיבה את סדר היום. היא קובעת מתי היא תגלה את סודה. וההסתר שבה. הצניעות שלה כובשים ופועלים. עד שהיא מגלה את סודה ואת שאלתה ובקשתה במשתה השני - "וּתְאִמְרֵ אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאֹיֵב הָמָן הָרַע הַזֶּה הִזָּה וְהָמָן בְּנֵצֶת מִלְּפָנַי הַמְּלֶכֶד וְהַמְּלָכָה". אסתר אומרת זה "איש", אור האיש, אולם "צר ואויב". והמן נבעת מלפני המלך והמלכה. לא עומד והמלך והמן ישבו לשתות, לא עוד ויבא המלך והמן לשתות עם אסתר המלכה. אלא המלך והמלכה ולא יכנס המן בינותם. ואין כאן אסתר ואחשוורוש אלא המלך והמלכה בפשט ובדרש!

עד שהמלך אומר להמן - "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית". זה המשתה של השקר. (שימו לב לא רק באותו הרגע, אלא בעומק רמוז כאן שעלית המן בעולם של משתה המדבר גבוהה גבוהה על כרצון איש ואשה, הוא עצמו כבישת אור המלכה). כביכול שוויון אולם בעומק אין הצר שווה בנזק המלך אלא דואג לאינטרס שלו - וכל זה איננו שווה לי. ולכן אין אמן. אין בחינת איש ואשה אלא זכר ונקבה. שליטה זכרית על כל מי שחלש. המשתה של המן סופו לכבוש את המלכה. את אור האשה, אין הכלה אין שלום אמיתי, אין אם כל חי אלא מיעוט אור המלכה ובה לבסוף גם המלך לא רלוונטי רק המן. את השקר הזה חושפת אסתר. השוויון כלפי חוץ הרצוף בידור להמונים וחוסר תביעה פנימית להתאים את החוץ אל הפנים. לא חיבור אמיתי בין איש ואשה בין אמת לשלום. מביא לבסוף לעלית רוע. לעליה של כוחות החפצים לשלוט בצרותם ובהיותם המן הרע הזה.

ח. ויכתוב מרדכי - תיקון המשתה והאמת שבשלום ורצון איש ואיש

מתוך התיקון בין המלך למלכה שנבע מהחיבור בין מרדכי ואסתר.
באים לתיקון לדורות.

"ויכתב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים...לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה ... לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים". דווקא מרדכי הוא הכותב לעשות ימי משתה ושמחה וכו'. הוא המתקן את המצוות המחזקות את אהבת ישראל. האמת של "לא יכרע ולא ישתחוה" אחודה ב"לדעת את שלום אסתר" ולהיות "דובר שלום לכל זרעו" ולתקן את מצוות אהבת ישראל ותיקון עולם העשייה - ויכתוב מרדכי.

יש כאן ענין עמוק מאוד. חטאו ישראל שבשושן ונהנו מהסעודה של אותו רשע, שגולת הכותרת שלה לעשות כרצון איש ואיש. אי"כ תשובתם היתה לצום שלשת ימים ולקבל את התורה מרצון. ממילא לכאורה היה ראוי שעיקר התיקון לדורות יהיה צום או לכל הפחות שמחה ללא משתה ששם הייתה הנפילה. ואם כל הנפילה הזו אין בה שורש בקדושה אז וודאי שלא שייך לתקנה כמצווה והרי השכרות מכשול עצום כל השנה!?! אלא ששיתים משום שכן הייתה שם נקודה קדושה והתיקון השלם אינו בהעלמתה אלא בהעלאתה. וזו הבחינה של כרצון איש ואיש, המתגלה בקרבך קדוש שיש בכל יהודי כשנכנס יין ומתגלה הסוד שחיי עולם נטע בתוכנו ממש ממש ממש!

בעומק המשתה ובעומק הרצון ל"כרצון איש ואיש" נמצאת נקודה עמוקה וקדושה הגנוזה בכל אחד. אולם במשתה ההוללות נקודה זו נופלת לקליפות ומתרסקת. דווקא מתוך עבודת ה' של פורים הכוללת

קריאת מגליה ובה עומק ההקשבה כיצד הכל בהשגחה פרטית והכל בטל למלך. ונתינת מתנות לאביונים מתוך שימת לב לחלש ומצוות משלוח מנות והרבות אהבת ישראל, מתוך כל אלו נכנס יין ומתגלה מה גנוז בתוך כל יהודי, איזה קודש קודשים. רצון איש ואיש הקשור כל כולו לקודש.

ווכאן פתח להבנה שהמבט הפנימי מהיכן באה הנפילה, משפיע על המבט הגלוי בצורת התיקון. ולא רק כתגובת ריחוק מהבעיה הגלויה. אלא שהמשתה בקדושה יש לו כלים של תיקון - מתנות לאביונים, משלוח מנות של אהבת ישראל וקודם לכן מקרא מגילה וחיפוש המלך. חיפוש הי"ת שרק הוא במרכז המעגל ורק מתוך כך יש מקום למגמת ההשתוות של כרצון איש ואיש).

תיקון מצוות אלו מבער את קליפת הספק של המן עמלק מקרבנו במובן של הספק "היש ה' בקרבנו אם אין". הספק ישמא ואולי בגלל החטאים הי"ת עזב אותנו, אולי בשל הגלות ורוע מעללנו כבר אין טוב בנו! והנה התגלה כי אותו משתה עצמו תוקן. היין לא יישאר נחלת רשעים הבורחים מהיעדר חיים משמעותיים אל הטיפה המרה וההוללות, אלא יתגלה איך ימים המוגדרים ימי משתה ושמחה הם שמחה של מצווה, לב נובע תורה מתוך דאגה לאביונים ומשלוח מנות לרעים. יתגלה מהו כרצון איש ואיש. מה יש לאנשים בלב. אותו רצון לשמחה יגלה מהם חיים ומהי שמחה.

נמצא שהאמת אינה רק האומץ לא לכרוע ולא להשתחוות, אלא מתוך כך האומץ לרומם את השלום מקליפת המשתה הפלורליסטי למקום של שלום אמיתי של מצוות השמחה משלוח מנות ומתנות לאביונים!!!

יתברר לנו שחז"ל עיני העדה, מלמדים אותנו מבט של תורה ומורים לנו שכולם בפנים, כולם חלק מהשמחה - "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן" לימי משתה ושמחה משלוח מנות איש לרעהו

ומתנות לאביונים. וזהו תיקון ראשון של הספק. הי"ת גאל אותנו, הציל אותנו. אנו זוכרים את הנס ויודעים שבקרוב קדוש המתגלה במשתה היין ובמהות ימי פורים כימי משתה. המשתה לדורות אינו הגם לכבוש את המלכה אלא - "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר מְשַׁפְּחָה וּמְשַׁפְּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וְעִיר וְיָמֵי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזָכְרָם לֹא יִסּוּף מִזְרָעָם" ורש"י במקום: "משפחה ומשפחה - מתאספין יחד ואוכלים ושותין יחד וכך קבלו עליהם שימי הפורים לא יעברו": ויש כאן דיוק נפלא שנאמר במגילה לפני כן מדינה ומדינה כמה פעמים ואפילו עיר ועיר, אולם כאן בתקנה התחדש משפחה ומשפחה. זה חידוש של עמ"י לעומת כל ההנהגה של אחשוורוש והמן שאין בה משפחה.

והנה דבר נפלא במשתה הראשון "לעשות כרצון איש ואיש" זוהי סיסמה שרק כלפי חוץ יש בה הכלה והתחשבות, אולם סופו של המשתה הנו השפלת אור האשה מה שיתברר במשתה שעושה אסתר לאחשוורוש והמן שם יאמר לבסוף אחשוורוש - "הגם לכבוש את המלכה" ושימו לב, סופי תיבות - משתה. מתגלה לבסוף שבעומק אותו משתה יש כיבוש אור המלכה. בעומק המשתה "השווינו" של כרצון איש ואיש כבר שם טמון הכיבוש בבחינת - להיות כל איש שורר בביתו עד הגילוי לבסוף של הגם לכבוש את המלכה עימי בבית.

לעומת זאת המשתה בקדושה של פורים קשור למשלוח מנות ומתנות לאביונים שהם בחינת אם כל חי הדואגת לכל הבנים. בחינת השלום. בחינת כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון. משתה שכזה יגלה רצון פנימי טהור.

ט. ותכתב אסתר המלכה - תיקון המגילה והשלום שבאמת³ והתאמת הלבושים

מתוך כך אנו באים ל"ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תקף לקים את אגרת הפרים הזאת השנית" ובפסוק נחלקו הדעות בחז"ל⁴ מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא. כלומר מהו תוקפו של נס, מה עיקר הנס. הרי שאסתר⁵ עוסקת בתיקון מצוות המגילה. ובירור של תוקף הנס.

דווקא אסתר אור האשה מתקנת את קריאת המגילה שהיא מצות הזכירה. מתקנת את ההכרה של לא אנחנו אלא הקב"ה. הצניעות וקבלת הרשמים שלה, היכולת להיות נפעלת דווקא הם מביאים אותה למדרגה פועלת - "ותכתב אסתר המלכה" היא לא עוד אשה נשלטת, אלא אשה פועלת, אולם מאותה צניעות ועדינות שפעולתה היא לגלות את המלך האמיתי את הפועל האמיתי. את תוקפו של נס. השלום לא רק כונס ומאחד את כל היהודים, לא רק מסיר את הגזירה אלא מגלה את האמת, את המלך, את המושל האמיתי, את הזהות המוחלטת.

אסתר האשה מופיעה את הזכירה. את ההשפעה האמיתית של מלכו של עולם. היא אשת חיל עטרת בעלה. נאמנת לקב"ה ומגלה כיצד כל פעולתה מופיעה אותו והיא המביאה גאולה לעולם ביודעה לומר דבר בשם אומרו ופועלו.

וכאן תיקון נוסף של הספק. מתגלה שהכל זה המלך. שהכל לבושים אל המלך. כעת כל הגוונים מותאמים. זהו השלום האמיתי שהוא כלי מחזיק בריכה לאמת המגלה את מלכו של עולם. והנס והטבע שזורים יחדיו בהתאמה מופלאה להיות לבושים דמלכא.

³ במובן של אמת אחת כוללת, מקיפה ושלימה

⁴ עיין מסכת מגילה דף יט' ע"א.

⁵ גם מרדכי מוזכר בפסוק אולם תחילת הפסוק מייחס הכתיבה אליה

נמצא שהיהודים בשושן חטאו במשתה באותה סעודה ואסתר החלה לתקן בכך שתיקנה צום. לאחר מכן המשתה שעשתה בו התהפך לטובה. ומרדכי שקיבל את מצוותה לכנוס את היהודים הוא הכותב על ימי משתה ושמחה. האמת מגלה את עומק רצון איש ואיש שבשלום.

ואילו מצד הלבושים מרדכי החל את התיקון בכך שלא הסכים לשנות מלבושו וזהותו. לא כרע ולא השתחוה. לאחר מכן נאלץ ללבוש שק ואפר. שלח את אסתר לגלות את זהותה ולהופיע בזהותה השלימה. והיא לבסוף מגלה את האמת העליונה כיצד הכל לבושין דמלכא - הכל רק מלכו של עולם כפי שניכר במגילה מרמת הפשט עד לפני ולפנים ללא גבול.

מתוך כך מרדכי אחראי לדורות על תיקון המשתה שיהיה בקדושה ואסתר תיקון הלבושים והתאמתם לכך שיגלו את המלך בסוד האחדות הכוללת. נמצא שמרדכי בחינת אמת מגלה את האמת שבתוך השלום שבתוך רצון איש ואיש. ואסתר בחינת השלום מגלה את האמת העליונה והשלמה. האמת האחת הכוללת כל ומקפת כל. ולתיקון זה הגיעו מתוך שכל אחד קיבל מהשני את כוחו, את עניינו את מצוות הצום ואת המצווה לדבר עם המלך - ותלבש אסתר מלכות. אחדות זוגית מופלאה בין מרדכי ואסתר. בין האמת ובין השלום.

אם כן, המשתה הראשון היה חסר צניעות. והלבוש נפל לבחינת מזון וזנות. לכן התחלת התיקון היתה מצוות אסתר לצום. לא עוד התחדשות זולה שכזו. אלא חזרה להתלבשות מבפנים החוצה בבחינת ותלבש אסתר מלכות. ולכן התיקון הנו שמרדכי לבסוף מתלבש בלבוש מלכות וסוחף את כל עמ"י להתלבש בבגדים מגלים. אולם כתקנה לדורות מרדכי מתקן את המשתה. תיקון האכילה ע"י משלח מנות ומתנות לאביונים. כל איש ואיש יופיעו דרך הערבות,

הרעות החסד והנתינה. ואילו אסתר מתקנת את המגילה המגלה שכולנו לבושין דמלכא, "הוד והדר לבשת" ויש הרמוניה בכל המציאות סביב הנסתר. ותקנו הלבושים והמאכלים האיש והאשה האמת והשלום.

ומסעודת שושן שכלי המקדש היו בביזיון ולעגו לעמ"י שנגמר זמנם, יבואו לבסוף לתיקון המקדש שיהיה מרכז העולם בתיקון האמת והשלום כדברי הנביא ישעיהו - "הַדְּבַר אֲשֶׁר הָזָה יִשְׁעֵיהוּ בְּן אֲמוֹץ עַל הַיּוֹדָה וִירוּשָׁלַם: וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יְהִיֶה הַר בֵּית דָּ' בְּרֵאשִׁי הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְּבְעוֹת וְנִהְרֹוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם: (אמת ושלום) וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר דָּ' אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְלִרְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכֶה בְּאַחֲרֵיתוֹ כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר דָּ' מִירוּשָׁלַם."

י. כתבוני לדורות - יהודי הוא תושב"ע

שתי בחינות של ספק תוקנו. האחת להכיר את המלך ולראות עד כמה תוקף יש להשגחה הפרטית, זוהי בחינת קריאת המגילה. והשנייה תיקון הספק האם הי"ת מאמין בנו ואוהב אותנו. וגילוי הקשר בנצחי בנס פורים המתגלה בימי המשתה והשמחה וכו'. מרדכי גילה שיש אמת בתוך השלום. יש קודש בתוך רצון איש ואיש אלא שלא נכרע ולא נשתחוה לשקר שבזה אלא רק שכזוה יופיע בקדושה. ואסתר גילתה את השלום שבאמת. גילתה סוד עצום של ייחוד הי"ת כיצד ומלכותו בכל משלה ואין עוד מלבדו כלל.

אולם ישנו תיקון נוסף היוצא מהחיבור שבין מרדכי ואסתר ובין שני התיקונים הנ"ל והוא **כתבוני לדורות**. הגילוי כיצד חייבה של ישראל הם תורה. כיצד לא רק גילוי תוקפו של נס וכיצד הכל היה המלך. אלא כתבוני לדורות. הבחינה הקודמת היתה ביטול גמור שהכל הוא רק המלך. וכעת גילוי עצמיות של תורה כתבוני לדורות. מתברר שלא רק שיש גרעין קודש בחיי היהודי והוא יצא אל הפועל מתוך ביטול מוחלט לתורה ורק לקב"ה אנחנו כורעים ומשתחוים. ולא רק

שוודאי הכל הוא יתברך ואין עוד מלבדו כלל. אלא שחיי היהודי עצמם הם תורה. אסתר ודור ההסתרים הופך להיות תורה לדורות.

"וישלח ספרים את כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשוורוש **דברי שלום ואמת**". זהו הפסוק אחר ותכתוב אסתר וכו'. וביאר המהר"ל על פסוק זה:

"דברי שלום ואמת (שם ט, ל) פירושו דברי שלום שהיו מבקש מהם דרך בקשה שיעשו זה **וכל בקשה הוא דרך שלום שהרי אין גוזר בכח עליהם שאפשר שיבא מזה מחלוקת אלא היה דרך בקשה ואמת כלומר שכך ראוי לפי האמת** שיהיו מקיימים ימי הפורים כאשר קיים עליהם מרדכי ואסתר אף על גב כי מרדכי ואסתר היו יכולים לגזור עליהם בכח לעשות מ"מ לא עשו זה רק שכתבו עליהם דרך בקשה שכך יעשו ואמת כי כך הוא האמת וכך כתבו להם כי אנו מבקשין מכם לקיים את דברי הפורים ואם לא תקיימו דברינו אלו אין אתם רוצים לשמוע אלינו ואין זה שלום ואמת כי לפי האמת יש לקבל ימי הפורים שכך ראוי מאחר שנעשה הנס לישראל".

ופשט זה שביאר המהר"ל מסביר את הבחינה של הנהגה חינוכית דרך השלום, דרך רצון איש ואיש ומכח זה להכיר באמת. ובחינה זו שייכת לבחינה הראשונה הנ"ל בתיקון של מרדכי.

אולם חז"ל בירושלמי דרשו על פסוק זה (וכן ממשיך המהר"ל שם ומבאר דבריהם בעומק) - "רבי חלבו ר' יסא בשם ר' לעזר נאמר כאן דברי שלום ואמת ונאמר להלן אמת קנה ואל תמכור הרי היא כאמיתה של תורה

מה זו צריכה סירטוט אף זו צריכה סירטוט מה זו ניתנה להידרש אף זו ניתנה להידרש⁶.

מגילת אסתר יש בה אמת כתורה והיא צריכה סרטוט. וצריך להבין היכן כאן דברי שלום ואמת לכאורה יש כאן דרשה על אמת? אלא שהמגילה שהיא בחינת שלום מתבררת כאמת. ובחיבור לפשט שביאר המהר"ל יש לומר שיהודי כאשר הוא מבין שהחיים שלו יכולים להפוך לתורה הוא מבין שהוא צריך שרטוט כאמתה של תורה. הוא לוקח את החיים ברצינות. הוא מבין שזה לא רק חיים זמניים ומעשים אקראיים אלא כאמתה של תורה. הוא הוא מבין שאמת קנה ואל תמכור. הוא מבין שמה תורה ניתנה להידרש אף מגילה ניתנה להידרש. ומתברר סוד קבלת התורה שגילו את עומק הזהות היהודית של כתבוני לדורות ומתוך כך קבלת מצוות הפורים היא קבלת תורת משה רבנו.

אמור מעתה מרדכי ואסתר היו בדור סרטוט ולמדו אותו שהוא צריך שרטוט כאמתה של תורה. היו בדור שלא רצה לדרוש מעצמו כלום רק כרצון איש ואיש ולימדו אותו שמגילה זו ניתנה להידרש.

מי שמבין סוד זה יוצא מקדושת ימי הפורים ומתחיל לסרטוט את חייו. לבדוק את היושר של החיים. להיות ישראלים. ישראל. זהו אור של גאולה. זהו המקום בו האמת והשלום אהבו ממש. שלב ראשון גילוי האמת שבשלום. שלב שני גילוי השלום שבאמת. שלב שלישי האמת והשלום אהבו בחינת אשה נאמנת גם פועלת והכל אחד באהבה שלמה בייחוד גמור. נאמנות מוחלטת לקוב"ה, אמונה גמורה בהשגחה הפרטית. בהירות הרצון מהי מגמת חייו וגילוי כיצד בחירתנו ורצוננו הם גילוי תורה - סוד כתבוני לדורות.

⁶ תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טז עמוד ב - דברי שלום ואמת, אמר רבי תנחום, ואמרי לה אמר רבי אסי: מלמד שצריכה שרטוט כאמתה של תורה.

יא. חסרון - אור האשה בסוף המגילה

בפסוקים האחרונים (פרק י) נעלם אור האשה. נדמה שההסבר לכך הנו שחזרנו למלכות אחשורוש ו"אכתי עבדי אחשורש אני". ובעולם הכללי לא הופיע עדיין מלכות ישראל ולכן מצד העולם הפסוק האחרון הוא "בדתי פרס ומדי" ומצד ישראל אור מרדכי ש"דובר שלום לכל זרעו". אולם אסתר נותרה בבית המלך. ובני ישראל נותרו עבדי אחשורוש. והגם שבתוך ישראל תוקנה בחינת פורים לדורות, אולם בעולם עוד עתיד כביכול להיכתב פרק זה. נשארה מבחינה זו אסתר בהסתר וכביכול עתידה להיכתב בימים ההם בזמן הזה.

בינתיים נפילת אור האשה מביאה לחורבן גדול. ומביאה להפרזה לצד השני באופן טבעי ומובן, אולם ימין ושמאל נפרדים וחוסמים זה את זה. לך כנוס את כל היהודים עומד כביכול בסתירה גמורה ללא יכרע ולא ישתחוה. אין דיבור מספיק ואין הפריה.

נדמה שאם אתה נאמן לתורה אתה בכיוון של תיקון צום ולא משתה במובן של לראות את המציאות ברע שבה בלבד. ולאידך גיסא שאם אתה אוהב ישראל אתה מסתכן בלכרוע ולהשתחוות ולמצוא מקור וצידוק לכל תופעה על כל השלילה שבה ולשתוק ולהכיל את העוול והנזק והקרירות שהיא מביאה. בלי אומץ לב ובלי יכולת לקרוע את המסווה והמסכה מהשקר שבמציאות.

החיבור בין מרדכי ואסתר מוליד תודעה של "הגולה אשר הגלתה" - שאנו לא שייכים למציאות של הגלות והתודעה של "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן" מביאה לתיקון המשתה ולתודעה שלא מוותרים על אף נקודת קודש שיש במציאות. צריך בשביל זה הרבה צניעות, עולם פנימי עשיר ונאמנות גמורה בין ישראל לתורה ובין איש לאשה. זו הדרך הנכונה להקמת בית נאמן בישראל ובית לאומי נאמן בארץ ישראל.

אנחנו בדור של "דברי שלום ואמת". הדברים עוברים דרך הרצון
 אולם הן נובלים כשהם נשארים שם. נופלים בקליפת הבדידות
 והתלישות של "מה יוצא לי מזה" "וכל זה איננו שווה ליי".
 השלום חייב להיות מופרה מהאמת. והאמת מתגלה ומהווה חיים
 דרך השלום. צריכים אנו ללמוד את סוד הצניעות הזו. את העולם
 הפנימי האדיר הזה. את אור השלום שנאמן לאמת. את אור האמת
 שבדיבור מתמיד עם השלום לדעת את שלום אסתר ודובר שלום לכל
 זרעו. ולכן דברי שלום ואמת.

אולי בזה נבין קצת כמה הבירור של המשפחה ואיש ואשה הוא
 הבירור גם על האומה והוא גם הבירור ברמת העולם. מלכות בית דוד
 היא בנין נכון בין איש לאשה

ויהי רצון מלפניך ד' א-להי וא-להי אבותי למלאת פגיומת הלבנה ולא
 יהיה שום מעוט. ויהי אור הלבנה כאור החמה וכאור שבעת ימי
 בראשית כמו שהיתה קודם מעוטה. שנגמר את שני המאורות
 הגדולים: ויתקדם בנו מקרא שכתוב ובקשו את ד' א-להיהם ואת דויד
 מלכם. אמן:

יב. התביעות הרוחניות לקיים דברי שלום ואמת

בכדי לחבר את האורות של האמת והשלום עלינו ללכת בנתיבות
 שסללו לנו מרדכי ואסתר:

❖ **אמת שבאמת** - אומץ לב לא לכרוע ולא להשתחוות,
 להרגיש שייכים לירושלים ולא למה שהוא גלותי אפילו אם
 הוא השולט בהווה.

❖ **שלום שבשלום** - לך כנוס את כל היהודים הנמצאים
 בשושן. נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי - הכלליות הזו
 שמתקנת את קליפת ה"שווה ליי" של המן.

- ❖ **האמת שבשלום** - מצוות העשיה שמתקן מרדכי - ובתחילה ימי משתה ושמחה. לא צום כניגוד לכל מה שהיה בתחילה, כי אם היפוך זדונות לזכויות. להופיע רצון כל איש ואיש, דווקא מתוך החיבור לזהות האמיתית. אהבת ישראל מתוך הזהות הברורה של מרדכי היהודי. (ומכוחה גם מתפשטת הצדקה גם על עניי עכו"ם). כח האיש בשלימות סמכות של תורה שהיא בבחינת "אדני המשכן" דואגת לכולם. נותנת לכל אחד את מקומו את גילוי הסוד שלו דווקא משום שהכל סביב הקב"ה, סביב התורה, סביב הזהות היהודית. זוהי האמת שבשלום. **מתברר שהתורה היא המביאה לחיים שלמים. שכל השאר תחליפים זולים. עלינו להיזהר מחיקויים.**
- ❖ **השלום שבאמת** - לגלות שבתוך ההסתרים יש אלוקות. לגלות ש"אין עוד מלבדו" כפי שגילתה אסתר ולא "אין עוד מלבדו" של שיטת המן. להכיר בהשגחה הפרטית המופלאה ובכך **שהוא עשנו לו אנחנו ולא אנחנו.**
- ❖ **אהבו** - לגלות את מגילת אסתר שהיא עצמה תורה. כתבוני לדורות. אור האשה בשלימותו כולו ביטול מצד אחד להופעת הקב"ה "מלכות לית לה מגרמה כלום" וכולו נוכחות ופעילות מצד שני "כתבוני לדורות". **זוהי ההרמוניה והאחדות בין התורה והחיים. בין קוב"ה וישראל ובמובן פרטי הדיבור העמוק בין מרדכי ואסתר ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות עד הגילוי של כתבוני לדורות. מכל זאת לשרטט את המגילה ואת החיים כאמתתה של תורה.**

שזכה...

מגילת ההסתרים

*יעל בסיס דברי תורה שנאמרו בפורים תש"פ

מגילת אסתר היא מגילת ההסתרים ואנכי הסתר אסתיר פני ביום
ההוא שמכאן אסתר מן התורה. מגילה לשון גילוי ואסתר לשון נסתר.

ונהפוך הוא מה שנראה כתרתי דסתרי כשני עולמות ומישורים שלא
יכולים לחיות יחדיו, מתברר שאין לך מגילה יותר מפורים ואין לך
הסתר יותר מפורים והכל יחד בחוברת.

כדי להתבונן בנגלה ובנסתר והיחס ביניהם במגילה עלינו לאתר את
הדמות המרכזית.

אחשוורוש נזכר 29 פעמים. הוא המלך. אבל זה רק בפשט. מהר מאוד
אנו מגלים שהוא מלך אביון הפכפך וחסר עמוד שדרה.

ברובד נסתר יותר נמצא "המלך" המסובב את אחשוורוש כרצונו
והוא המן. וסימנך המ"ן בחושבנא = המלך. המן נזכר 54 פעמים
במגילה. הוא המושך בחוטים המסיר את ושתי ומאיים להשמיד את
כל היהודים. הוא המוציא והמביא. כביכול הוא ה-מלך בה"א
הידיעה.

אולם אסתר ומרדכי גוברים על המן, לא רק בסיפור המגילה אלא גם
במספר הפעמים. אסתר 55 פעמים. מרדכי 58 פעמים.

אבל מעל כולם נמצא המלך - אם לא טעינו 196 פעמים על הטייתו
השונות (למלך, במלך, המלך). אם כנים הדברים מופלא שזה יוצא
בדיוק כמו מספר הפעמים שנזכרים אחשוורוש, המן מרדכי ואסתר
יחד בדיוק 196. וגם אם נחסר את הפעמים בהם הביטוי המלך מוסב
על אחשוורוש, מכל מקום הגיבור הגדול של המגילה הוא ללא ספק
"המלך" הרומז לקב"ה, המתגלה ומתלבש דרך כל דמויות המגילה.

מכולם יוצא קילוסו של מקום ומבחינה זה עד דלא ידע בין ארור המן
לברוך מרדכי, כולם חיילים מרצונם או בעל כרחם של המלך
האמיתי.

אנו מצידנו בכל יום רגיל מחויבים להבדיל בין טוב לרע בין צדיק
לרשע, בין ברוך מרדכי לבין ארור המן, אולם בפורים יש גילוי הנהגה
נסתרת כיצד כל הכוחות הן הטובים והן הרעים כולם מכוונים
להוציא מהכח אל הפועל את הגילוי של אין עוד מלבדו כלל - ומלכותו
בכל משלה.

א. עולם של נגלה ועולם של נסתר - עולם המ"י ועולם הכ"י

המילה מלך מבוארת בספרים הקדושים כרומזת לשלש מדרגות
וקומות באדם - מח, לב, כבד. השכל נפש וגוף. אם נוסיף את האות
יו"ד היוצרת הרוחנית נקבל שלש מילים יסודיות: מ"י, ל"י וכ"י.

כ"י זהו עולם הסיבות והנסיבות. עולם הטבע. הסיבה והתוצאה. אנו
פועלים באופן מסוים כי אירע כך וכך. הנסיבות מחייבות. לעיתים
בהקשר חיובי למשל ויהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו כי אין
לה אב ואם. ולעיתים בהקשר שלילי "ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי
לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי". כולנו חיים בתוך עולם של סיבה
ותוצאה. של חוקים וגורמים שונים. אולם אנו מגיבים באופן שונה
לגמרי בתוך הגורמים הללו.

למשל "וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כורעים ומשתחוים להמן
כי כן צוה לו המלך. לעומת זאת "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"
והכ"י שגורם למרדכי לא להשתחוות - "כי הגיד להם אשר הוא
יהודי". מה גורם לשינוי בתגובה לאותו גורם?

השוני נעוץ בעולם המי"י. שער החמישים הוא עולם הנסתר. והחיפוש אחר הנסתר נמצא בשאלה מי"י. "שאו מרום עיניכם וראו מי"י ברא אל"ה". שם אל-הים מורכב מהמילים מי"י ואל"ה כך מבואר בזוה"ק. מי"י ברא אל"ה. הנסתר היווה את הנגלה.

כאשר אנו שואלים מי עשה את זה? מי גרם לזה? מי תכנן את זה? אנחנו מחפש את המקור. את הכוונה ומתוך כך נבין גם את התכלית בבחינת סוף מעשה במחשבה תחילה.

עולם הנסתר הוא עולם האמונה. נאמנות לסולם ערכים הגדול ממה שקיים במציאות הגלויה. מתוך כך מרדכי לא מסוגל לכרוע ולהשתחוות. הוא מגיב באופן שונה לגמרי לנסיבות. מי"י ברא אותי? ומי"י ברא את העולם? ומי"י המלך האמיתי? זה מה שמעסיק את מרדכי ולמדרגה הזו הוא שייך.

למה אמונה היא עולם של נסתר? **האמונה היא הוצאת הנסתר אל הגילוי.** להיות אומן דהיינו מחנך זה להוציא לאור את החבוי בנער. גם על ידי נתינת כלים ובעיקר על ידי אמון בו. לגרום לו להבין שיש בו ובעולם הרבה מעבר לגלוי. עולם של אמונה מייצא נאמנות לעולם הפנימי. למשפחה. לאומה. לקב"ה. יש זהות פנימית שהיא העיקר ואלה מחויבים.

"וייהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו **כי** אין לה אב ואם". ניתן לראות נערה שכזו שבעולם הכי"י אין לה אב ואם ולזהות טרף קל לניצול כזה או אחר רח"ל. להיות אינטרסנט ולומר 'הרי אין צפי לקבל חזרה תמורה להשקעה' ולחלוף ליד הנערה היתומה ולא לעשות דבר. ניתן להיות לא אדם רע, אולם לסלק את המצפון באמירה, שלא עליך המלאכה לגמור ולשלוח ליתומה מתנה ליום ההולדת אולי גם הודעה מידי חודש, אולם אצל מרדכי עולם הכי"י פועל מתוך עולם המי"י. מי"י מראה לו את אסתר היתומה? הקב"ה. אי"כ המצווה

מוטלת עליו. לו יש את ההזדמנות, הזכות והחובה להאמין בה ולגלות את הצפון בקרבה. מרדכי מתמסר לזה באופן מוחלט "ובכל יום יום מרדכי מתהלך לפי חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה".

עד כמה אנחנו פועלים מתוך אמונה? עד כמה אנו מגיבים בעולם הסיבות והנסיבות לפי הזהות שלנו?! לפי הערכים שלנו?! לפי הנאמנות שלנו למשפחה ולאומה ולתורה!?

מ"י כאמור הנו עולם הנסתר ושלוש פעמים במגילה מופיעה המילה מ"י. הפעם הראשונה הנה כאשר מרדכי מעורר את אסתר לפעול לביטול הגזירה - "...אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים. כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות?"

אל תחשבי בהתאם לעולם הכ"י שמול החוזק של המן, יש לך את גורם המילוט האישי לבית המלך. בעולם של כ"י כלומר, בחשיבה של סיבה ותוצאה זוהי מחשבה הגיונית ביותר. אולם בעולם של מ"י המחשבה מתהפכת - "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות?" מ"י שתל אותך בבית המלך ולשם מה? לאור איזו אמונה את פועלת בעולם המעשה.

כל המבט שלנו על המציאות מתהפך אם אנו מתעוררים לשאל מ"י יצר את המציאות ולשם מה? ניתן לראות את הנגלה בלבד ואז סיבת היות אסתר מלכה הנה נפילת ושתי, עצת ממוכן, עזרת הגי שומר הפילגשים ועוד נסיבות שכולם נכונות בעולם הכ"י. אולם כשנכנסים פנימה ושואלים בענווה היכן הי"ת בכל זה מתחילה להפציע הארה של "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות?"

ניתן להישאר שבת בבסיס ולהאשים את המפקד או כל גורם אחר, וניתן לשאול מ"י השאיר אותי בבסיס ואיזה נסתר חבוי בשבת זו, במקום זה או באדם שמולי?

ניתן להסתכל על הפוליטיקה היום ולראות בנגלה הרבה גורמים למצב. וברובד הגלוי זה נכון זה בעולם הכ"י. אולם כשמחפשים את תהליכי העומק האמוניים, כששואלים מ"י ברא אל"ה ומי יודע אם לעת כזאת הגענו למלכות מתחילים לראות מישור חדש ופנימי לכל התהליכים.

כאמור שלש פעמים מופיעה במגילה המילה - מ"י. בפעם הראשונה "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות". חיפוש מבט פנימי לסיבה נסתרת מדוע הקב"ה שתל אותך בבית המלך, מבט נסתר זה מתחיל את המהפך של אסתר מנחבאת אל הכלים ולא ביקשה דבר, למי שהולכת להוביל מהלך ולעמוד על שלה ועד הסוף.

הפעם השנייה "מי בחצר". כאן מתהפך המצב. עד עכשיו אחשוורוש שולט ולפתע אסתר מנהלת אותו ובעודו מהורהר מה קורה כאן, לפתע עוד מישהו מגיע ומתחיל לנהל את אחשוורוש. עוד אדם מגיע לחצר ללא רשות. אחשוורוש מבקש להבין "מי בחצר". משהו מתרחש בלי שהוא מבין מה קורה. משהו נעלם ונסתר ממנו ומכאן מתחיל להתהפך מעמדו של המן.

בפעם השלישית הסיומת של המהפך - "מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן". אחשוורוש מגלה דרך אסתר שאין הצר שווה בנזק המלך, אלא דואג לעצמו בלבד. מתגלה יחס מחודש של המלך להמן ונשלם המהפך. נמצא שבכל מ"י הנסתר מהפך את הנגלה. (ואחד מבני החבורה יר. העירני ששלש הבחינות הם עש"ן ודו"ק)

33 פעמים מופיעה המילה כ"י במגילה. ג"ל פעמים. זהו עולם הנגלה, הגלוי, שצריך "גל עיני" כדי לראות את הנסתר שבו. לעומת זאת שלש פעמים עולם הנסתר המ"י שמהפך את הכל לטובה.

הגילוי לשון גלות. כלומר, עולם נגלה ללא נסתר. זהו תוקף הגלות. כשאין חלום, אין ציפייה. אין תקווה אלא רק מה שגלוי זוהי גלות נוראה. מרדכי הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל. 4 גלויות בפסוק. אולם מרדכי, הגם שהוא בגלות, אולם יש לו חלום ועולם של אמונה, השומר אותו מעל הגלות. יש לו עולם נסתר שעל פיו הוא פועל. עולם של נאמנות לאומה הישראלית. הוא יהודי ולכן לא יכרע ולא ישתחוה. יש לו נאמנות למשפחה ומתוך כך הדאגה לאסתר. הוא נאמן לקב"ה ולידיעה שרווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר. גם אם במקום הנוכח לא רואים אופק, תמיד יש מקום אחר ממנו מושג נצח ישראל.

לעומת זאת עולם של נגלה בלבד הוא בבחינת דין יין גלוי האסור **שמה הנחש הטיל בו ארס.** בבחינת נחש הקדמוני שגרם לחוה ל"יתרא האשה כי טוב העץ למאכל ותאווה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל". גרם לה לחשוב שהכל מושג אם רק תאכל והכל יהיה בגילוי. והטיל את הארס הנורא המונע להמשיך ולשתות מהיין המשומר ומתוך כך תחושת העירום כי הכל גלוי ויש בושה בעולם כה מוגבל וסופי.

ההבדל בין עולם של נגלה, הכופר בעולם של אמונה ונסתר לבין עולם המחבר בין נגלה ונסתר, בין המ"י לכ"י, בא לידי ביטוי בעולם הל"י.

ב. עולם הל"י - השלכות היחס בין הנגלה והנסתר

עולם המ"י ועולם הכ"י

בין עולם המ"י של הנסתר לעולם הכ"י של הסיבה והתוצאה, עולם הנגלה, נמצא עולם הל"י - עולם הרגשות. העולם הנפשי, המקום הסובייקטיבי.

אצל המן אין נסתר, יש רק נגלה. להמן יש חלומות נסתרים לחסל את מרדכי ואולי גם לכבוש את הממלכה אולם זה לא באמת עולם של נסתר. אין כאן אמונה אלא תכנון אסטרטגי לכיבוש היעד בעולם שבו יש רק גורל, חוקים וסיבות. ישנו גם מזל ואחר כל אלו - החזק הוא השורד. והנה איזה פלא - פעמיים בלבד מופיעה המילה ל"י במגילה. אצל המן נאמר וכל זה איננו שוה ל"י בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך". קודם כל ניכרת האגוצנטריות. חושב רק על עצמו. הכל מתגמד לעומת הגאווה והקנאה והכבוד שלו. בעטיה הוא עתיד לצאת, זמן לא רב לאחר מכן, מן העולם.

אולם יש כאן נקודה עמוקה ומדהימה עוד יותר. להמן יש הכל. לא חסר לו כלום. הוא מלך עולם הנגלה. בפועל הוא המלך האמיתי ולא אחשוורוש. הוא המוציא והמביא.

יש לו הכל ומתברר שאין לו כלום. "וכל זה איננו שווה ל"י". כיוון שהכל גלוי ממילא גם אם תקבל את כל העולם זה מוגבל וסופי ולא מתקרב אל מה שמחוץ לגלוי.

שימו לב לפלא הבא - בכף אחת של מאזני החיים של המן נמצא כל העולם כולו שהוא נתון לשליטתו המוחלטת של המן ובכף השניה נמצא מה שמחוץ לגלוי ושליטה של המן - מרדכי שלא יכרע ולא ישתחוה, הפועל מתוך עולם של מ"י של נסתר. והכף השנייה מכריעה את הראשונה - כל זה איננו שווה לי. המן לא יכול לשאת זאת. "וכ"ל זה" יש להמן את האות כ' ואת האות ל'. את עולם הסיבות ועולם הנפש אולם אין לו את עולם האמונה והנסתר. ובלי זה איננו באמת מלך. העולם הנפשי שלו נשאר צר. "וכ"ל זה איננו שווה ל"י". ה"י מתגמד ונשאר רעב בבחינת אוהב כסף לא ישבע כסף. והחיים הופכים ללא שווים דבר ומה טעם לי בחיים שכאלו. יש הכל ואין כלום.

לעומת זאת אצל אסתר יש חיבור בין המ"י ל"י בין הנסתר לנגלה בזכות מרדכי. ואצלה נאמר "תנתן ל"י נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי".

כל הלי"י שלה למען עמה ומולדתה. היא כלל ישראלית לגמרי. מוסרת עצמה למען עם ישראל "ואני כאשר אבדתי אבדתי".

אולם ההבדל הגדול איננו רק בלי"י האגוצנטרי של המן מול הלי"י הרחב והכלל ישראלי של אסתר. אלא גם בהבדל המופלא שאם אצל המן יש הכל אבל למעשה אין כלום. כל כך הרבה נגלה אבל ללא הנסתר אין לו משמעות, הרי שאצל אסתר להפך - "כ"י נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי כי אין הצר שוה בנוק המלך".

אם הנסיבות והסיבות הן שנעבוד את הי"ת כעבדים וכשפחות החרשתי כי גם בסוף שרשרת המזון שאין כמעט עולם נגלה, יבוא הנסתר וימצא אין-סופיות שבתוך הסוף. גם בשיא הגלות יהודי יגיע לשבת קודש וירגיש מעין עולם הבא, אולם להרוג ולאבד ולא לתת אפשרות להאמין בבני אדם, לא לאפשר למצוא את החיוניות שבכל אדם ובכל מצב, לזה אינני מסכימה אומרת אסתר. עומק הלי"י שלי מנוגד לזה בתכלית הניגוד.

עד כאן הרחבנו והעמקנו בהבדל בין עולם של מלחמת הנגלה בנסתר מגילת המן וגזירת המן לבין עולם חיבור הנגלה והנסתר מגילת אסתר.

ג. רגע החיבור בין הנסתר לנגלה - הכרזת

העצמאות

כעת נעבור שלב להתבונן בפלא של נקודת המפגש בין הנסתר לנגלה. אחד הקשיים הגדולים שלנו הוא בנקודת החיבור. לפעמים אנו מעדיפים לחלום על מציאות שלימה ומתקשים להגיד לעצמנו כן הגיע הרגע להכריז על עצמאות על אף כל הקשיים, החסרונות והליקויים. יש כאן מתח עמוק מאוד כי מצד אחד אנו חוששים למעול בחלום להקטין אותו. להתפשר על הגודל הנכסף שבנסתר ומצד שני סכנת

הישארות בחלום בלי להתעורר בזמן. בלי להיכנס לקואליציה ולקחת אחריות. תמיד לצעוק מבחוץ ולא להקים את המדינה או לפעול לכינונה בשל המגרעות והחסרונות שבמציאות וזה כמובן גם נמשל לעצמו וגם משל על חיינו הפרטיים.

לעיתים יש אנשים מאוד מוצלחים ומוכשרים אולם במקום לקפוץ בזמן הנכון למים עם כל הקשיים של "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד", הם ממתניים ומצפים עד שהחמיצו את השעה וכל החיים נשאר נתק בין החלום למציאות.

היכולת לצאת למדבר ולהבין שבאמת הגיע הרגע, "זה זה, הולכים על זה", כאן הפלא הגדול. היכולת של אסתר ללכת אל המלך עם כל הסיכון שבכך, זה רגע הפלא שהנסתר מחיה את הנגלה ולא רק שהוא נותן כח לנגלה אלא הנגלה נותן לו תוקף לדורות. ההיסטוריה נכתבת ברגע זה.

צריך לחדד ולדייק זאת. כל אחד מאיתנו ברמה הכי אישית יש לו חלומות וכיסופים ורצונות למימוש שהיה שמח שיקרו, אולם קשה לנו להגיד זהו הגיע הרגע המכונן. עושים שינוי משמעותי. מכריזים את הכרזת העצמאות שלנו ולוקחים אחריות עד הסוף מתוך חדות היצירה של הזכות להקים את מדינתנו ולהילחם על עצמאותנו. כך גם מבחינה רוחנית. פעמים רבות בחור רוצה להשתנות. ללכת כבר קדימה. להצליח בפועל לחיות לפי מה שהוא מאמין. אולם כל זמן שבין הנסתר לנגלה, בין האמונה למעשה יש רפיון - בבחינת רפידיים שם רפו ידיהם אז אין "ויהי ידיו אמונה" ועמלק מוצא מקום לזנב את הצד הנחשל שבכל אחד מאיתנו.

וכאן מסר גדול מאוד - להבין שיש רגעים שהם בחינת הכרזת עצמאות. מממשים כעת בתוך עולם מוגבל חלום אין סופי ויוצאים לדרך חדשה. אלו החלוצים שבכל דור ודור ששינו את העולם.

ד. מה הי"ת רוצה ומה עם ישראל צריך?

ועדיין יש מקום לספק לחלחל ולהקשות בצדק - נכון, מרדכי איש אמונה גדול. אין לו ספק שיש לאמץ את אסתר ואין לו אפילו ספיקות לגבי אי הכריעה והשתחוויה לפני המן על אף הסיכון הברור שבכך. אולם גבי שליחת אסתר, ההכרעה קשה. יש כאן שאלה "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות". יש כאן פתח תקוה, אולם אולי באמת לא זו הסיבה שאסתר בבית המלך וגם אם כן מי יודע מהו האופן הנכון להצליח ולשנות את דעת המלך?! המצב מסובך מאוד. כיצד מכריעים במתח שבין הנסתר לנגלה? בין המ"י לכ"י? כיצד ניתן לדעת באיזה אופן להגיע אל המלך והאם באמת זה הדבר הנכון לעשות? מרדכי עורר את אסתר להפך את המבט ולהסתכל מתוך עיניים מאמינות - מ"י שם אותך בבית המלך ולמה? אולם איך מתקדמים מכאן?

באמת אין ידיעה מוחלטת כיצד לפעול לפרטי פרטים אולם המפתח והשורש הנו להתחבר באופן קיומי לשאלות - **מה הקב"ה רוצה ומה עם ישראל צריך!** "מי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות" ו"נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי". מה הקב"ה רוצה ומה עם ישראל צריך - אלו המנועים והמניעים של חיינו. זה "האמת והשלום אהבו" בגדלות! זה משה ואהרן הקוראים בשם ה' ונושאים את שמות בני ישראל על לבם. זה מרדכי ואסתר וזהו הכח הגדול לפעול בגדלות.

חשוב להדגיש "מה עם ישראל" צריך אין הכוונה רק למעשים כלל ישראליים מפורסמים, אלא הכל מתחיל מכך שמרדכי מאמץ את אסתר ומהלך בחצר בית הנשים בכל יום ויום לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה. חז"ל דורשים - "אמר ר' יעקב בר אחא אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה דרשת שלום נפש אחת לדעת את שלום אסתר חייך סופך לדרוש שלום אומה שלימה הה"ד דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו".

לדעת את שלום אסתר היא השימת לב היכן באמת צריך עזרה. מי באמת צריך עזרה והאם זה מוטל עליך. לצאת מעצמנו. לפעמים קל לדמיין כיצד נעשה משהו אדיר ומכונן ולא לשים לב היכן באמת צריך עזרה.

מי שיש לו את הענוה והביטול להיכן שדבר מוטל עליו וגם אם זה לא נראה כאילו בזה תלוי כלל ישראל, אולם זה מה שהביא את מרדכי בסוף להיות דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו. מה שבנה בנה בו את המקום האמיתי של מנהיגות נכונה.

לימדנו מרן הרב קוק זצ"ל - "הצדיקים הגדולים באים להמבוקשים היותר קטנים בדרכים של גדלות". אל תבוז ליום קטנות. לא לאיש קטן ופשוט ולא לפרט קטן אצל איש קטן. השאלה היא האם זה מוטל עליך ולך היכולת להואיל ואם כן אזי תעשה זאת הכי בגדלות שאפשר.

אלו שמתנדבים, אלו שהם ראש גדול. אלא שלא עוברים ליד החיים אלא נוגעים בהם ופועלים בהם אלו האנשים הגדולים שלבסוף גם הופכים למנהיגים ברות שונות ברמה הקהילה או העיר או האומה והעולם.

ה. לחוש את הדופק של כלל ישראל - לך כנוס את כל היהודים

"מה הקב"ה רוצה ומה עם ישראל צריך" זוקק דיוק נוסף לבל נדמיין דברים לא מדויקים. לבל נחשוב שהסברה שלנו היא באמת מה שהי"ת רוצה ומה שעם ישראל צריך. בשביל לדעת מה הקב"ה רוצה ומה עם ישראל צריך, חייבים להיות שקועים בתורה הקדושה וחייבים להיות שקועים בתוך עם ישראל - בבחינת "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן". כאשר דבקים בתורה הקדושה ודבקים

בכלל ישראל יש איזון מופלא. יש דיבור של גאולה. יש יכולת לשנות מציאות.

זה לא ענין טכני. השכינה שורה על כלל ישראל. כל הצרות הם בשל הנתקים בעם ישראל, בשל הפירוד. להגיע לחיבור פירושו להגיע למדרגה ולמקום הנפשי בו מוצאים את החיבור האמיתי לכלל ישראל. לבריאח התיכון המחבר את הצדיקים הגדולים עם אלו שנמצאים ב"מזרח שושן חדש" בטומאת המשתה. הנקודה המחברת אין בה את הליקויים אלא את הזהות הפשוטה שמצליחה לגעת בלבבות כולם ונקודה זו אין אמת חודרת ממנה ואין שלום רחב ממנה. כולה ביטול למלך האמיתי לקב"ה כפי שניכר לכל במגילת אסתר וכולה אהבת ישראל של משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים משתה ושמחה.

אנשי אמת ושלוש אלו אנשים שבוער בהם "מה הי"ת רוצה ומה עם ישראל צריך". מתוך כך הם גם אנשים פרטיים הבונים זוגיות בריאה וחיים חיים טבעיים בקהילתם. כאמור הי"ת רוצה משפחות בריאות וטובות וזה גם מה שעם ישראל צריך. אין כאן מחיקת התיקון והשלימות הפרטית, אולם לרגע אסור להתבלבל אותו מרדכי שמוסר את עצמו על אסתר יום יום, לרגע לא חושב שאסתר קודמת לכלל ישראל ואם זה מה שהי"ת רוצה ומה שעם ישראל אז קדימה הסתער "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות". חיים של שליחות. חיים של דורש טוב לעמו ודובר שלום לכלל זרעו.

ו. מה הי"ת רוצה מעמנו בעת הזו ומה עם ישראל צריך?

זו כמובן שאלה קשה ועל אף חוסר הוודאות שלנו לענות תשובה שלימה חובה, עלינו לשאול את השאלה ולהתבונן בה.

רואים בכל מקום את השיח המפלג ואת הצורך באחדות והקושי להשיג אותה.

במקום לומר גם בעולם הכי"י מי גרם לכל זה ויש בזה הרבה מן האמת אולם הבה נשאל מ"י ברא אל"ה. ונמצא שיש כאן על פניו תהליך התבגרות, של שאלת מ"י אנו ופחד גדול של חלקי האומה בשל חוסר הבנת חזון נסתר מאחד. קשה לנו לענות על השאלה מ"י אנו.

העבודה של אנשי האמת והשלום זה להעמיק בתורה הקדושה מתוך שקשובים לדופק כל חלקי האומה. ולחפש בענווה ובישרות ובביטול תורה את החזון המלכד. את ההבנה היותר עמוקה ויותר פשוטה כאחד ולהתחיל לדבר דיבורים ישראלים עמוקים ובהירים. אורות גבוהים בכלים נורמליים וטבעיים. לדבר ישראליות במובן העמוק והקודש של המילה. לדבר תורת חיים ישרה ומאירה. תורה שיש בה אמת נוקבת ושלוש מקיף וכולל.

זה מתחיל מדיבור של חבורה. מדיבור של חברים. מאנשים שמוכנים להכריז הכרזת עצמאות ולצאת למדבר. ממי שמרגיש שמ"י יודע אם לעת כזאת הגענו לסוג של מלכות ויכולת השפעה. זה עובר דרך הידיעה שהכתוב מכתוב על כולנו בדור הזה. בעיר הזאת. בכל מקום ובכל אתר. לחיות חיים שבתוך הנגלה ההווה, חלקי והמעורער ובר החלוף נמצא נצח נצחים בבחינת הכתוב מכתוב עלינו. המגילה מלאת הסתר. וההסתר יוצא לאור מתוקף המגילה.

על האמת שבשקר והשקר שבאמת

יעל בסיס דברי תורה שנאמרו בפורים תשע"ד

(ל) וישלח ספרים אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשורוש דברי
שְׁלוֹם וְאֵמֶת: (לא) לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפְּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קָצַם עֲלֵיהֶם מֶרְדֳּכָי
הַיְהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְכַאֲשֶׁר קִיְמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זְרָעָם דְּבַרֵי הַצְּמוּת וְזַעֲקָתָם: (אסתר
פרק ט)

שאלות:

1. מנין הכח לכנוס את כל היהודים? הלא בשל החוטאים הגיעה כל הצרה? וכיצד בכלל מצליחים להתכנס למקום אחד ולא רבים על מי יהיה בראש לא רק מבחינת כבוד אלא מריבה על מי צודק ומה האמת וכיצד צריך לטפל בבעיה?
2. מדוע תיקנו חז"ל זמן למוקפים וזמן לפרזים? מדוע אין בזה "לא תתגודדו" וגם שתירצו חז"ל ביבמות כשני בתי דינים בעיר אחת. אולם מדוע לכתחילה לא תיקנו זמן אחד?

אין איש מאמין לשקר אלא רק לאמת שבשקר וליתר דיוק לשי"ן שבתוך הר"ק (אותיות שק"ר). אם אדם יאמר בדיה, שאין בה ולא גרעין של אמת והיא מופרכת בעליל, איש לא יאמין. מכאן שכל כוחו של השקר הנו גרעין האמת שבו. וככל שהגרעין אמת קטן יותר כך צריך להקיפו בחומות של שנאה ואיבה לבל יוכר שיש גרעין אמת גדול יותר אצל מישהו אחר ותתברר אפסיותו של השקר. מערכות שלמות יופנו לעוות ולשים סטיגמה על כל שלעומתנו בכדי לא להתמודד עם האמת שלו.

[אמנם לעיתים יתכן מי שמגיב מתוך חדות ותוקפנות מאחר ורודפים אותו, אולם בעיקר הדבר ניכר בתוקף ככל שגדלה שנאתו סימן הוא

לחולשת גרעין האמת שבו. אינו מתמלא מתוך עצמו וחייב לחזק את המעט שיש בו ע"י שנאת האחר]

נמצא שכל הכח של השקר הוא רק האמת אלא שהוא לקח בשבי פרט אחד מתוך האמת ומנתק אותו משאר חלקיו. אמת מרחקן מיליה - האותיות א-מ-ת כוללות את כל הא-ב מתחילתן עד סופן ואילו השקר מקרבן מיליה ש-ק-ר - שלש אותיות סמוכות (שבת קד.) בריש מילין מבאר הרב ש"בד" הוא היסוד לבדד והיסוד ל"בד" במובן של ענף והיסוד לבדיה במובן של שקר. המשותף לכולם הנו - פרט המתחלק מהכלל. בית קיבול לרושם דל (ב-ד) בחינת החומר המפרט ומכיל רק רשימו של ההארה האלוקית. השקר הוא לקיחת גרעין אחד קרוב וניתוק מהמכלול של האמת.

כשאנו אומרים שצריך להתייחס לגרעין האמת ולא לר"ק ולק"ר של השקר אין פירושו של דבר שהשקר אמיתי אלא שהדרך לכלות אותו מהעולם היא לחלץ ממנו את גרעין האמת בו הוא נאחז. בלא זה השקרן נאחז באמת הדלה ביד המחולק שמצא וממשיך להפיץ את שקריו. חילוץ גרעין האמת מחייב שני חלקים ששניהם מחויבים והכרחיים :

האחד - לא יכרע ולא ישתחוה לר"ק, לאפסיות, לשקר. לא לכופף את האמת הפנימית המתנגדת לעוולה. למה שמתנגד ליושר לצדק ולאמת.

השני - לזהות מהו גרעין האמת שכן מתחבא בשקר והוא המקיים אותו כנ"ל ולחלץ אותו. וזוהי בחינת לך כנוס את כל היהודים ונבארה בסי"ד לקמן.

כאן יש נקודה עמוקה ונוקבת עד עמקי תהום. שכן כשם שיש בשקר גרעין של אמת. כך באמת שלנו עלולה להיות בחינת של שקר כלומר, רק אצל הקב"ה שייך לומר אמת מוחלטת וכך על תורתו משה אמת ותורתו אמת - "אל אחד נתנם פרנס אחד אמרן", אולם כל שאר

הנבראים מופיעים אמת חלקית כדוגמת האש והמים שלכל אחד אמת משלו חוקיות משלו הצלחות משלו אולם גם כישלונות משלו. ורק עושה שלום במרומיו רק בנקודת השלום מופיעה האמת האלוקית ע"י שניהם ביחד. כך גם אצלנו אם אנו סבורים שכל האמת של התורה אצלנו בשיטה שלנו הרי שאין מקום כלל לשיטות אחרות ממילא הן מיותרות. וככל שאנו מרגישים עוצמה באמת שלנו אנו לא פנויים לבחון את בחינת השקר והחיסרון שבשיטתנו אנו מסונוורים מהצלחה בשטח, או ממילוי הרגש והנפש ולא מודעים שאין דבר שלם אלא תורת משה בלבד וכל שאר שיטות הקודש הן שבעים פנים המופיעים אותה.

ניסיון למחוק פנים אחרות הוא איבוד נקודת "דברי שלום ואמת" הוא איבוד בית דין הגדול המאחד את כל ישראל בהיות בו שבעים פנים ונשיא על גביהן בבחינת משה רבינו. הפיצול לבתי דינים רבים עלול ליצור התגודדות והתורה נראית כשתי תורה ומתרבה מחלוקת בישראל. והבעיה היא קודם כל בתוך כל שיטה המסונוורת מאהבת עצמה ולא רואה את מגרעותיה. כשם שבשקר יש גרעין אמת שהוא מבסס את קיום השקר. כך באמת כלומר בדעה או דרך שרובה אמת ויש בה ממשות קדושה גדולה, כך כגודל הממשות הזו עלולה להיות חוסר שימת לב למה חסר. כלומר, במה אותה שיטה הנה רק חלק מהתורה הקדושה, שהשיג משה רבינו, ולא הופעתה בשלימות.

בנקודה הזו של הפירוד בא עמלק. ויזנב בך כל הנחשלים אחרים עמלק פוגע בנקודה הפירוד. בניתוק מהכלל. באותה נקודה בה שיטה אחת אומרת על חברתה - 'בך אין אמת', את פספסת וסטית מהדרך, ממך לא יכולה לצאת הגאולה. כאן עמלק חוגג שכן יש לו אישור הלכתי למחות את אותה קהילה האחוזה באותה שיטה.

אין מי שידע לשון הרע כהמן - "ליכא דידע לישנא בישא כהמן", שאמר ישנו עם אחד מפוזר ומפורד. וכמה נפשות נשברות כשהם

רואות כיצד אנשי קודש מזלזלים אלו באלו, עד שיש שאומרים: 'אם זה כך מה לי ולכל זה', ד' ירחם.

ומרדכי לא רק שלא כרע ולא השתחוה, אלא הבין שצריך לקיים "לך כנוס את כל היהודים" שצריך גם טיפול שורש של תשובה בתוך עצמנו לתקן מה שחסר.

ונראה להעמיק כמבואר במגילה שתי דעות בעניין שלא קטל דוד את שמעי שיצא ממנו מרדכי. האחת לשבח, שבזכות שלא הרג דוד את שמעי, נולד משמעי בהמשך הדורות - מרדכי. והשנייה אמרה כנסת ישראל כביקורת, שבגלל שדוד לא הרג את שמעי נולד ממנו מרדכי שגרם להמן לקנא בו והביא לצער לעם ישראל (מגילה דף יב' ע"ב - יג' ע"א וברש"י שם), יתכן וכבר בזמן מרדכי היה ויכוח בזה מן הסתם היו ששיבחו שהוא לא התרפס. והיו מסתמא שגינו על שלא התגמש על פי היתרים הלכתיים. וזה גופא טענת המן כמה פיצולים כמה מריבות פנימיות האם בכלל הם מסוגלים לחיות זה עם זה. האם חלקם אינם אומרים אחד על השני 'ימח שמו'. מה בסך הכל אני עושה מקיים את רצונם למחות אחד את השני. לבטל ביטול אחד את השני.

המן - עמלק נכנס בדיוק במקום הפירוד במקום בו ישנה תפיסה שהשני נמצא במקרה או לפחות שיטתו הרעיונית כולה בטעות ונמצא במקרה. שם יבוא המן-עמלק ויזכיר לכולנו שכולנו עם ישראל והסגולה שבתוכנו כה גדולה שאין מי שבמקרה כולם זועקת בהם הנשמה הישראלית אלא שמופיעה בנקודות אמת שונות שלעיתים מתעוותות ונשבות בבחינות שקר אולם גרעין קודש וודאי קיים בהם.

וכאן התיקון הגדול - מחד, מרדכי לא כרע ולא השתחוה וגם אם למעשה היה צריך בשל הסכנה ומצד היתר, אולם אי אפשר לא להעריך את קנאת האמת שבו, את היותו איש יהודי נאמן לפנימיות

שלו. כזה הלוּבש שק ואפר בלי פוזות ופיו וליבו שווים. מצד שני מרדכי מקבל לחלוטין את דרישת אסתר "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן". רק עוד פעם אחד נזכר הביטוי הנמצאים בשושן - בתחילת המגילה אלו שחטאו בסעודה שבעטיים באה כל הצרה. בלעדיהם אני לא יכולה. לך כנוס למקום שכולם יכנסו בו באותו הלב. שכולם יבינו שהם חייבים אלו את אלו לא רק מצד טכני של הישרדות, אלא לתפילה. לרוחניות. למקום שבשביל להתקהל יחד צריך להכיר בישרות בשי"ן של כל אחד בנקודת טוב של כל אחד.

יותר קל לא לכרוע ולא להשתחוות ולהילחם על האמת שאתה מאמין בה, אולם כבר לא להיות מסוגל להתכנס באמת בישרות ממקום של מנעימין זה לזה עם שיטת קודש אחרת. יותר קל לכנוס את כולם כאשר אתה מוכן לכרוע ולהשתחוות להלכי הזמן ולרוח התקופה. הקושי הגדול הוא הצליל לקיים את שניהם ביחד - את האמת ואת השלום!

הפלא הגדול הוא החיבור בין השנים הנובע מההבנה של "דברי שלום ואמת" דאמת ושלוּם קשיר דא בדא (זוה"ק ח"ג יב): ההבנה שעל אף שכלפי חוץ כשחובלים זה בזה דברים מתבררים ולא נותנים להבדלים לחמוק ולשקוע, אולם היתרון של מנעימין זה לזה כדרכם של ת"ח שבא"י, הוא שמתוך אותה ענוה שומעים את נקודת האמת שבחברך בתוכך ומתוך כך מתבררת האמת עוד יותר ונעשה השלום ונכנסים יחד למקום אחד והאמת והשלום אהבו.

לא צריך לשם כך לחייך תמיד (אבל מומלץ) או להסכים, אדרבה לא נכרע ולא נשתחוה במה שנראה לנו שאנו צודקים וסברתנו ישרה ודרכנו מכוונת למשה אמת ותורתו אמת, אולם בענוה נחפש היכן האמת של זולתנו ובמה חברנו קרובים יותר למשה אמת ותורתו אמת. מהי הנקודה שחברי לא כורע ולא משתחוה בה. ובזה אהיה תלמידו. ואם הנקודות סותרות חזיתית, אזי נקיים "נמנו וגמרו" או

שנישאר במחלוקת, אולם כזה שמתקיים בה "לא נמנעו לשאת נשים זה" מזה ולא ביטול הערכה ואהבה זה את זה.

דווקא לכך הקדושה תלויה במניין ולא ביחיד. והדיבור בחבורה כה מפרה לעומת לימוד ביחיד שחז"ל ביקרוהו מאוד. ו"עשו שש נפשות היו לו" רק שש אולם מפורדים זה מזה, ואילו יעקב אבינו שבעים נפש - שבעים פנים אולם נפש אחת. זהו סודנו הגדול. אתה אחד ושמדך אחד ומי כעמדך ישראל גוי אחד בארץ.

והנה בפורים תיקנו זמן לפרזים וזמן למוקפין וזמן לבני כפרים. והיינו חושבים שיש בזה לא תתגודדו כשאלת הגמרא ביבמות ורבו בזה הביאורים. ולפי הנ"ל וכביאור הרמב"ן ריש מגילה, נהגו הפרוזים פורים בשל הסכנה בה היו וראו מרדכי ובית דינו לקבוע לדורות גם את מה שנהגו הפרוזים מעצמם ועוד את תקנת המוקפין ודווקא האחדות הגדולה הייתה לתת ביטוי לבחינות השונות ואין בו לא תתגודדו כביאור הסברא המופיעה הירושלמי הביאה ה"משך חכמה" שאין אחד אומר על חברו שהוא טועה, אלא הכל מודים שזה זמנו של זה וזה זמנו של זה.

הביאור הגדול העולה מכאן הוא בשאלת חיינו שאלת תורת החיים עם תחיתנו בארצנו. כיצד לא כורעים ומשתחוים בשם אהבת ישראל ונכנעים לחיים נטולי רוחניות. לחיים שאין בהם אהבת תורה ויראת שמים באמת. לחיים שיש בהם זיוף המכרסם מבפנים ומטיל ספק קריר בכל עבודת הי"ת. כיצד התורה אינה אמצעי ומכון כושר ורוחני לחיים אלא ממלאת את חדרי לבבנו כי הם חיינו ואורך ימינו.

ואיך כל זה קורה לא מתוך איבוד אמון בכל מי ומה שזו בתוכנו או מבחוץ לנו, אלא מתוך דברי שלום ואמת מתוך חבורה שזו מגמתה שאינה בושה לומר צמאה לך נפשי. שאינה בושה מלחפש גדלות בענוה אולם יודעת שאין כל יכולת להגיע לך בלי לך כנוס את כל

היהודים. בלי ענווה אמתית להגיע למקום הפנימי של מנעימים זה לזה ולומדים זה מזה בדרכה של תורתה של א"י.

לשם כך עלינו לחדד את הלא יכרע ולא ישתחווה. לחדד את זיהוי המגמות המסוכנות. ובד בבד לזהות את נקודת האמת והאם יש לנו משהו לקבל הימנה אם כן ע"י קבלתה והכנסתה למקום רחב ואמתי יותר "אמת מרחקן מילה" כנ"ל ע"י כך מאבד השקר שמנגד את כל כוחו והולך ונעלם מן העולם. ואם בתנועות קודש אדירות עצומות, אנו מוצאים מחלוקת, אזי עוד יותר יש לשים לב בענווה היכן האמת שלנו מסנוורת את עינינו מלמצוא את החסר בדרכנו. לכן אנו מבקשים להיות חסידי כלל ישראל. כי בכלל ישראל יש את כל הזרמים והשיטות ומתוך ענווה זו יתאחדו במהרה בע"ה האמת והשלום.

בין מחצית השקל למשלוח מנות

יעל בסיס דברי תורה שנאמרו בפורים תשע"ו

מנהג ישראל לתת בתענית אסתר קודם מנחה או אחר מנחה מטבעות לצדקה זכר למחצית השקל ויש הנותנים כבר מראש חודש אדר. זכר למה אנו עושים מהי מצוות מחצית השקל ומה עניינה?

הן בפרשת תרומה והן בפרשת שקלים המופיעה בתחילת פרשת כי תשא מוזכרת המילה תרומה שלש פעמים.
בפרשת תרומה נאמר:

שמות פרק כה

(ב) וַדַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי: (ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְם זָהָב וְכֶסֶף וְנֹחֶשֶׁת:

ובפרשת שקלים נאמר:

שמות פרק ל

(יא) וַיְדַבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנִתְּנוּ אִישׁ כֶּפֶר נַפְשׁוֹ לַד' בַּפְּקֹד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם גָּזֹף בַּפְּקֹד אֹתָם: (יג) זֶה יִתְּנוּ כָּל הַעֶבֶר עַל הַפְּקֻדִים מִחֻצֵי הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֻצֵי הַשֶּׁקֶל תְּרוּמַת לַד': (יד) כָּל הַעֶבֶר עַל הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה יִתֵּן תְּרוּמַת לַד': (טו) הָעֶשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהִדַּל לֹא יִמְעִיט מִמִּחֻצֵי הַשֶּׁקֶל לְתֵת אֶת תְּרוּמַת לַד' לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם:

חז"ל לימדונו שמדובר בשלש תרומות שונות. וזו לשון הירושלמי המחבר את שתי הפרשות שראינו:

תלמוד ירושלמי מסכת שקלים דף ב/א

ר"ח בשם רשב"ג ג' תרומות נאמרו בפרשה הזאת תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת המשכן דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' **זו תרומת אדנים** מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי **זו תרומת שקלים** וזאת התרומה אשר תקחו מאתם **זו תרומת המשכן** תרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו תרומת שקלים לקרבן מה שירצו יעשו כדי שיהא יד כולן שוה תרומת אדנים לאדנים העשיר לא ירבה והדל לא ימעט. **אמר רבי אבון אף בפרשה הזאת נאמר בה ג' תרומות מחצית השקל תרומה לה' יתן תרומת ה' לתת את תרומת ה' :**

וכן ביאר רש"י ריש פרשת תרומה :

רש"י שמות פרק כה

תקחו את תרומתי - אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי (שמות לח כו - כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה, כשתדקדק בהם :

תרומה אחת היתה תרומה לשעתה בלבד. בשעת הקמת המשכן אספו מחצית השקל מכל אחד לאדני המשכן והיא תרומת האדנים המוזכרת בפרשת פקודי :

שמות פרק לח

(כה) וְקָסַף פְּקוּדֵי הָעֲדָה מֵאֵת כָּפָר וְאֶלֶף וְשִׁבְעֵי מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ : (כו) בְּקַע לְגִלְגֵּלַת מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ

**לְכָל הָעֵבֶר עַל הַפְּקָדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף
וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (כו) וַיְהִי מֵאֵת כֶּכֶר הַכֶּסֶף
לְצַקֵּת אֶת אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדָנֵי הַפְּרֻכֹת מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּכֶר
כֶּכֶר לְאֶזָּן: וכו'**

רש"י שמות פרק לח פסוק כו

(כו) בקע - הוא שם משקל של מחצית השקל:

התרומה השניה היא תרומת השקלים והיא המצוה לדורות (ספר
המצוות לרמב"ם עשה קעא) **של נתינת מחצית השקל**. תרומה זו היא
תרומת הלשכה. מהכסף שנאסף לקחו את קורבנות הציבור (רמב"ם
הלכות שקלים פרק ד הלכה א). ושהגיע ראש חודש ניסן לקחו קרבנות מן
התרומה החדשה (רמב"ם הלכות שקלים פרק ד הלכה יא) וזוהי ששנינו
במשנה ריש מסכת שקלים: "באחד באדר משמיעין על השקלים ועל
הכלאים וכו'". על מנת שיוכלו החל מר"ח ניסן להביא קרבנות ציבור
מהתרומה החדשה החל תהליך האיסוף מתחילת חודש אדר באופן
הבא:

רמב"ם הלכות שקלים פרק א הלכה ט - באחד באדר

משמיעין על השקלים כדי שיכין כל אחד ואחד מחצית
השקל שלו, ויהיה עתיד ליתן, בחמשה עשר בו ישבו
השולחנים בכל מדינה ומדינה ותובעין בנחת כל מי שיתן
להם יקבלו ממנו ומי שלא נתן אין כופין אותו ליתן,
בחמשה ועשרים בו ישבו במקדש לגבות, ומכאן ואילך
כופין את מי שלא נתן עד שיתן, וכל מי שלא יתן ממשכנין
אותו ולוקחין עבוטו בעל כרחו ואפילו כסותו.

אם כן זוהי התרומה השניה תרומת השקלים או תרומת הלשכה.
המשותף לה ולתרומת האדנים שבשתיהן העשיר לא ירבה והדל לא
ימעט התרומה היא מחצית השקל.

התרומה השלישית הנזכרת שונה והיא תרומת המשכן בלשון הירושלמי. והיא נדבת כל אחד ואחד כפי רצונו. מנדבה זו בנו בזמן המשכן את כלי הקודש. ומצינו בזה הסבר מוסרי נעלה לבעל הכלי יקר וזו לשונו:

כלי יקר על שמות כה. א.

והנה קרוב לשמוע טעם אחר, על מה שייחס שני תרומות ראשונות אל השי"ת ולא השלישית לפי שבכל מקום שיש שם גדר ענוה והכנעה בין התחתונים שם חביון עזו של הקב"ה השוכן את דכא ושפל רוח, אבל בכל מקום שיש נדנוד גאוה אין הקב"ה רוצה לייחד שמו ית' שם לפיכך שני תרומות ראשונים שהיה יד כל אדם שוה בהם כי העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, ואין מקום לשום אחד להתפאר על חבירו לומר תרומתי גדולה מתרומתך אותן ייחס השי"ת אליו, כי בראשונה נאמר ויקחו לי לשמי כי כבר בארנו למעלה תחילת פרשת מקץ ובפסוק בכל המקום אשר אזכיר את שמי (שמות נ נא) שכל אותיות השם הגדול מורים על גדר הענוה ע"ש, ובשניה אמר תרומתי. וכן הדבר הנעשה מן שני תרומות אלו דומה אל התרומה עצמה כי כשם שכולן היו שוים בה ולא היה בה שום התנשאות לאחד על חבירו כך נעשה מתרומה אחת האדנים כי כל האדנים היו שוים אחד כמו חבירו והיו תחתונים לכל הבנין כאסקופה הנדרסת והיו יסודות לכל הבנין כי כמוהם יהיו עושיהם, כי כמו שהעושים הנדבה ההיא היו שוין בנתינה ולא היה לשום אחד מהם התנשאות על חבירו כך נעשו מהם אדנים אלו המורים על גדר הענוה כי הענוה היא יסוד הבנין אשר עליו כל בית ישראל נכון, ונקראו בשם אדנים שיש במשמעותו לשון אדנות ושררה יען כי כל מי שעושה את עצמו כאסקופה הנדרסת מלמטה נעשה אדון מלמעלה כי כל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו ועושה אותו יסוד ונושא לכל הבנין כאדנים אלו שהיו יסוד ונושא לכל הבנין, וכן מלת נשיא פירושו שהוא נושא את אחרים כי כולם נשענים עליו:

ומתרומה שניה הביאו קרבנות ציבור, שהיו ג"כ שוים בכל יום כבש אחד בבוקר והשניה בין הערבים וכתוב (תהלים נא יט) זבחי אלהים רוח נשברה ר"ל תכלית הזבחים להביא את האדם לידי רוח נשברה, ועל כן יחסה ג"כ אליו ית' שנאמר תקחו את תרומתי לפי שהתרומה והעשוי ממנה הכל מורה על גדר הענוה ע"כ אמר הקב"ה זו היא תרומתי,

אבל תרומה שלישית שלא היו הכל שווין בה והיו מתחלפים בפחות ויתר כי העשיר הנותן הרבה יש לו מקום להתנשאות על העני לאמר יש לי חלק גדול בבית אלהינו יותר מן העני בהרבותי מהר ומתן, על כן נעשו ממנה כל כלי הקודש כמו הארון והמנורה והשלחן והמזבח ויתר הכלים ובלי ספק שהיה יתרון לקצתם על קצתם כי זר הארון הוא כנגד כתר תורה, וזר המזבח כנגד כתר כהונה, וזר השלחן כנגד כתר מלכות, ואע"פ שכפי קדושת הכלים היה לו להקב"ה ליחס נדבה זו אליו ית' מ"מ מאחר שמצד גביית הנדבה היה שם צד גאווה והתנשאות למרבה על הממעוט ע"כ לא יחסה הקב"ה אליו:

למדנו א"כ מהו דין מחצית השקל ומדוע משמיען עליו בראש חודש אדר. כיוון שלא זכינו עדיין לבניין בית המקדש אין המצווה נוהגת בזמן הזה, אולם אנו קוראים פרשת שקלים תמיד לפני ר"ח אדר ונותנים זכר למחצית השקל. ולכן צריך לומר **זכר** משום שאין זו מחצית השקל עצמה.

עולה מהדברים עד כה, שאין קשר מהותי בין פורים וחודש אדר למחצית השקל. ועל פניו הדבר פשוט, שהרי דין מחצית השקל מן התורה וקדם לפורים שנים רבות. ועניינו באדר הוא הכנה לתרומה החדשה מניסן.

אולם ריש לקיש במסכת מגילה פותח לנו פתח הבנה חדש וזו לשונו:

מגילה דף יג' ע"ב:

ועשרת אלפים ככר כסף וגו' אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני
מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על
ישראל **לפיכך הקדים שקליהן לשקליו** והיינו דתנן באחד
באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים

**לפי ריש לקיש נתן הקב"ה את מצוות השקלים כתרופה הקודמת
למכה הלא הוא המן. וכנגד עשרת אלפים ככר כסף שרצה המן
לשקול ולהביא אל גנזי המלך יבואו מחציות השקל שלנו ויתקנו את
העניין. מדוע? מה הקשר?
דומה שלשם הבנת ולו חלק מהעניין יש להעמיק בדין מחצית השקל
מדוע דווקא חצי ולא שקל שלם:**

אלשייך הקדוש שמות ל, יג:

...והנה על דבר שיעור מחצית השקל ולא שקל שלם, אמרו
רבתינו ז"ל (ירושלמי שקלים ב ג) הטעם מפני שהעבודה
זרה שקולה כעובר עשרת הדברות, על כן הביאו עשרה גרה.
ובשם החכם ה"ר שלמה בן אלקביץ ז"ל שמעתי שהוא
להורות את בני ישראל יחס אחדותם, **בל יעלה על לב איש
מהם שהוא נפרד מחברו, כי אם כאלו כל אחד חצי,
ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם:**
על כן כל אחר יביא מחצית. והנה עדיין צריך לבקש טעם
למה זה למדנו יתברך ענין זה פה. והנני בא אחרי ומלאתי
את דבריו. והוא, כי אחרי אומרו יתברך ונתנו איש כופר
נפשו ראה והנה יתחמץ לבב אנוש באמור על מה זה ענוש
אענש לאשמת העם כי יצו עלי אתן כופר נפשי על עון
אשר עושיו כבר מתו, ולא יומת איש על עונו, כי גם שלא
מחינו הנשארים, מי עשאנו ערבים. על כן רמז לנו יתברך
כי כל איש מישראל נפשו קשורה בחברו, כי ממקור אחד

הן ונפשות כל אישי ישראל לאחת יחשבו. על כן יביא כל אחד מחצית, להורות כי כל אחד עם כל איש זולתו אחד הוא, ובכך הם ערבים זה לזה: ...

לימדנו רבי שלמה אלקבץ שמחצית השקל מורה על האחדות כענין עצמי בעם ישראל. אין יהודי שלם בלא אחיו. הוא לעולם רק חצי. ובזה אנו מגיעים לעניין עמוק. פתח לנו פתח בעניין רבנו המהר"ל בספר אור חדש (עמ' ריג-ריד):

ומשלוח מנות איש לרעהו (אסתר ט, כב) וגוי המצוה היא בפורים יותר מן י"ט ולמה המצוה הזאת יותר ביום זה מן י"ט אבל הדבר הזה ידוע ממה שהתבאר למעלה כי פורים הוא לישראל מפני שנצח את זרע עמלק אשר הם אויבים וצוררים ביותר וזה כי ישראל הם הפך זרע של עמלק כי כל זמן שזרע בעולם אין שמו אחד וישראל הם מיחדים שמו ערב ובוקר ובשביל זה הם עם אחד ודביקים בו יתברך שהוא אחד ומפני שישראל עם אחד ראוי שיהיה בהם עם אחד ויהיה להם חבור וריעות גמורה לכן יש להם להחיות אביונים מצד שהוא אחיו והם עם אחד כדכתיב אצל מצות הצדקה אחיך (דברים טו, ז) כי מפני שהם אחינו יש לתת צדקה ולכך המצוה ביותר ביום זה בלבד הן משלוח מנות הן מתנות לאביונים ... לכך תמצא בכל המגילה כאשר באו לנצח כתיב (שם ד, טז) לך כנוס את כל היהודים, נקהלו היהודים (שם ט, ב) וכל זה כי במה שישראל הם עם אחד לכן עמהם הש"י הוא אחד ובזה הם גוברים על המן וזרעו שהם הפך אחדות הש"י ובשביל כך בפורים בפרט זאת המצוה משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים בשביל כי אלו המצות

הם תלויים בזה במה שישראל הם עם אחד ביותר מכל האומות.

ציר המאבק המרכזי בפורים הוא המלחמה בעמלק. עמלק מתנגד להתנגדות עצמית וישירה לביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ובעטיו הופעה זו אינה מתגלה. היכולת לנצח את עמלק תלויה באחדות עמ"י - "

כי במה שישראל הם עם אחד לכן עמהם הש"י הוא אחד ובזה הם גוברים על המן וזרעו שהם הפך אחדות הש"י".

לפי המהר"ל זהו היסוד לדין משלוח המנות שאינו קיים ביו"ט רגיל אלא דווקא בפורים. וצריך להתבונן מדוע אחדות עמ"י היא תנאי יסוד במלחמה עם עמלק ובהופעת ה' אחד. מדוע אין הדבר תלוי למשל ביצירת קבוצה של צדיקים והיבדלות מהרשעים? מה מעכב אם אין אחדות בעמ"י?

את שמו של עמלק ביאר המהר"ל באור חדש עמוד סו :

"ולכך כח עמלק רוצה לדחות את ישראל ולבטל אותם לגמרי ועל ההפך הזה מורה שם עמלק כי כבר אמרנו כי ישראל נקראו ישורון ואלו עמלק הוא הפך זה שהוא מעוקל כי הוא נחש עקלתון ולכך הוא הפך להם לגמרי"

הנחש הולך בצורה מעוקלת, הוא אינו ישר. נלע"ד להסביר זה משום שלנחש יש גחון ואין לו רגלים. בעצם בשונה מאדם שהוא בנוי במבנה של שלשה קווים: שני רגלים ואמצע הגוף, לעומתו נחש יש רק קו אחד, רק את גחון. ולכן אינו יכול להתקדם ישר, אלא אם הוא מעקם את עצמו. למדנו מזה שמי שחי רק את עצמו בבחינת הנחש, אין לו יכולת להתקדם בלי לעקם הכל. בלי לתחמן את הכל. בלי לנסות לסדר את הכל רק סביב עצמו.

לעומת זאת המבנה שמאפשר להיות ישר, ללכת ישר בנוי מהיחס בין שלשה כוחות והאיזונים ביניהם. במקום אחר הרחבנו, שהאמת שייכת למספר אחד והשלום למספר שלוש. האמת היא יחידה. בעולם הזה יש שניות ומחלוקות השייכות למספר שנים. והשלום מגלה שכל יסוד המספר שנים כל הכתובים המכחישים זה את זה, בעומק נועדו ליצור איזונים והשלמה. כאשר השלום בחינת המספר 3 מאחדם, הוא כלי מחזיק ברכה המגלה את האמת היחידה המופיעה דרך כל הגוונים. (השלום בחינת המספר 3 חושף כיצד בעלי המחלוקת בחינת המספר 2 כאשר כל אחד מקבל את מקומו הנכון ומסייע לחבור, הם עצמם גילוי של האמת היחידה בחינת המספר 1 ושכינה ביניהם)

הנחש ניסה להחליף את הקב"ה שהוא יחידו של עולם. טען שכל סיבת האיסור לאכילה מעץ הדעת טוב ורע היא מניפולציה של אלקים המפחד שאם יאכל האדם מהעץ "והייתם כא-להים יודעי טוב ורע". לפי טענת הנחש אין באמת טוב אלוקי, הכל עקום, הכל אינטרסים, הכל חסר אמון ואל תהיה תמים ונאיבי. לאיש לא באמת אכפת ממך. העיקול, העקמות של הנחש הביאו לעונש שהוא תוצאה ישירה לתפיסה זו והוא קציצת רגלי הנחש. אין לו יכולת להתקדם ישר ואף לא מבט גובה הוא כל הזמן על הגחון מאוים ומפחד מכל מה שמעליו.

אין יחידי אלא ריבונו של עולם והדרך היחידה לגלות זאת בעולם היא דרך אומה שהיא ראשית לכל האומות. יש שבעים אומות ועמ"י האומה שהיא בבחינת השבעים ואחת כדוגמת שבעים חכמים בסנהדרין ומשה רבינו על גביהם. כלומר שבעים פנים לתורה אולם כולם מאוחדים סביב משה אמת ותורתו אמת. "בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין שמה יאמר אדם היאך אני למד תורה מעתה תלמוד לומר כולם נתנו מרועה אחד אל אחד נתנן פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים"

כך עמ"י הוא שורש לכל האומות ולכן יש בו תמצית מכל הדעות. אם יש מאפיין ליהודים שכולם מתבדחים עליו ומכירים בו זה הדעות הרבות והקושי להתאחד. ישנו עם אחד מפוזר ומפורד. הפלא הגדול שמצד אחד הוא מאוחד שהרי לא נפרדנו ולא ניפרד לעמים שונים, אולם מצד שני לאורך כל ההיסטוריה ציר אחדות העם הוא לב ליבו של הסיפור שלנו. זהו סוד כוחנו ובזה נפילתנו.

וביתר ביאור - כיוון שטמון בכל יהודי חלק מהדעת הכוללת כל אחד נתבע בתוכו להוציא את הגוון שלו אל הפועל. ממילא מדינה קטנה ומפלגות בלי סוף. שני יהודים ושלושה בתי כנסת כבדיחה אולי הכי מפורסמת על יהודים. אולם בלא שיהיה אחדות ביניהם הרי שבשרש יש פירוד וממילא אחר כן בכל הענפים. רק שלום בין כל החלקים, בין כל השבטים יכול להביא לפלא הגדול של סוף ספר בראשית:

מדרש רבה בראשית פרשה צח פסקה ג

(ג) הקבצו ושמעו בני יעקב רבי ברכיה זימנין אמר לה בשם רבי חייא וזימנין אמר לה בשם רבנן דתמן מכאן שהיו מפוזרין וירד מלאך וכינסן אמר ר' תנחומא מכאן שהיו מפוזרין וכינסן ברוח הקודש ושמעו אל ישראל אביכם רבי יודן ורבי פנחס רבי יודן אמר **שמעו לאל ישראל אביכם ורבי פנחס אמר אל הוא ישראל אביכם מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות מה הקב"ה מחלק עולמות אף אביכם מחלק עולמות אלעזר בן אחוי אמר מכאן זכו ישראל לקריאת שמע בשעה שהיה יעקב אבינו נפטר מן העולם קרא לשנים עשר בניו אמר להם שמעו אל ישראל שבשמים אביכם שמא יש בלבבכם מחלוקת על הקב"ה א"ל (דברים ו) שמע ישראל אבינו כשם שאין בלבך מחלוקת על הקב"ה כך אין בלבנו מחלוקת אלא ה' אלהינו ה' אחד אף הוא פירש בשפתיו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמואל הדא הוא שישראל משכימים ומעריבים בכל יום**

ואומרים שמע ישראל אבינו ממערת המכפלה אותו דבר
: שצויתנו עדיין הוא נוהג בנו ה' אלהינו ה' אחד :

היסוד לשמע ישראל למצוות ייחוד ה' הוא שאין מחלוקת בלב
השבטים על הקב"ה - צריך להבין עיקר המחלוקת בין השבטים
היתה מחלוקת ביניהם, אולם היא היא בעומק מחלוקת על הקב"ה
שכן אם הקב"ה בעד חלק ונגד חלק ממילא יש חלק בשורש שהוא
מיותר מה שסותר את ייחוד ה', אין אחדות כל המציאות מה שיגרום
ממילא שבענפים יצא פירוד נורא בעמ"י וק"ו באומות העולם.

אולם השאלה המתבקשת עם כל הכבוד לאחדות, היא מה קורה
כשחלק מעמ"י אינו שומר תורה ומצוות? הלא וודאי שאין כוונת
האחדות בכך שנוותר על אמונתנו. ואוהבי ד' שנאו רע. אלא שכאן יש
ענין עמוק מאוד. וודאי שהתורה לא תהא מוחלפת ואין שום ביטול
שינוי ותמורה לתורה הקדושה. אולם סודם של ישראל שהוא סוד
כוחם וסוד נפילתם הוא שבכח האחדות להביאם לקלוט את התורה
באופן נכון בריא ושלם.

לדוגמה כאשר חלק מעמ"י אינו ירא שמים (לעת עתה) הדבר מביא
לקלקולים רבים. קלקול אחד למשל הוא אצל אותם שאינם יראים
שהולכים מדחי אל דחי בעבותות העגלה החטאה עם כל המסתרך
עמה, אולם ישנו קלקול גם אצל מחנה יראי ה' משום שבשל פחדם
וחששם מהשפעות פורקי העול, מתפתחת אצלם גישה המפריזה את
היראה מכל דבר מעל ומעבר. דברים רבים שאין בהם בעיה מצד
עצמם והשעה דורשתם, נאסרים מצד פריצת גדר וכגודל התחזקות
המחנה השני, נעשה ניסיון לסתום בכח את הסכר שנפרץ או אז
הלחצים החברתיים מביאים לרבים חללים הפילה. הצורך להתמגן
מביא לפיצולי פיצולים הקצנת עמדות ותביעה בלתי פוסקת להכריז
בכל רגע למי אתה שייך ובעיקר למי אתה לא שייך. בחרדה שכזו קשה
לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב תנאים הכרחיים להשראת שכינה.
ובעיקר מפסיד כלל ישראל, מפסידה האומה.

דווקא היכולת להבין את הצעקה, את הכאב אחד של השני. להשתחרר מהפחד ההדדי מתוך ביטחון גמור בהי"ת, באמת שבתורה הקדושה ובטוב הגנוז בכל יהודי ק"י בחלקים שלמים מעם ישראל מביאה לאיזונים הדדיים. לא לשינוי קוצו של יוד אלא לפתיחות הלב שלנו לחזרה למצב הבריא שלפני הגלות.

ודומה שבוזה נבין דבר עמוק בסוד מחצית השקל שהוא לשון משקל. היכולת ליצור איזונים איך מצד אחד אני רק חצי וזקוק לאחי ומצד שני גם לא להגיע למצב שאני מאבד את החצי שלי. ודומה שכל זה רמוז בדברי ריש לקיש שחיבר בין שקליו של המן ל-באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים ומדוע הזכיר את הכלאים? אלא שזה חלק מהותי מהעניין מצד אחד ההתנדבות וההתלהבות של השקלים והידיעה שאני רק חצי וזקוק לאחדות עם אחי והעשיר לא ירבה והדל לא ימעט, ומצד שני להיזהר מכלאים, מערבוביה. וזוהי עבודה קשה מאוד איך להתלהב ולהתנדב ולעסוק באחדות קדושה זו מבלי שיהיה בכך כלאים.

ובזה אנו מגיעים שוב לשמע ישראל שהיא מצוות ייחוד ה' ובחשאי הסוד הגדול המתגלה היום הכיפורים - "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". והנה יש הכנה והקדמה לקריאת שמע שבה תלוי גילוי הייחוד של ה' אחד ומה היא אותה הקדמה? ברכת אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת וסיוס הברכה - הבוחר בעמו ישראל באהבה. אהבת ישראל היא ההכנה לייחוד ה' זה פלא גדול.

ומה תוכן הברכה?

והאר עינינו בתורך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך" אין אהבת ישראל המנותקת בלימוד תורה מאהבת התורה. אם אני אוהב את אחי, הרי שאני רוצה את הכי טוב בשבילו.

ועוד בברכה זו קיבוץ גלויות והגאולה - מהר והבא עלינו ברכה ושלוש מארבע כנפות הארץ ושבור עולנו מעל צווארנו ותוליכנו מהרה קוממיות לארצנו (שלוש הבחינות של: ריבונות, קיבוץ גלויות ומקום ואכמ"ל).

חז"ל לימדונו שמי שלא בירך ברכת התורה יכול להיפטר באהבה רבה (שולחן ערוך סימן מז סעיף ז). בעומק אהבת ישראל טמון היחס הנכון אל התורה. הברכה שהיא הגישה אל התורה. והנה מי שנפטר באהבה רבה צריך ללמוד מיד אחר התפילה לעומת זאת מי שברך ברכת התורה נפטר גם בלא לימוד, (אולם יש חולקים ומצריכים בשניהם לימוד יעייין משנ"ב שם ס"ק יט' הדעות השונות בזה) ונראה לבאר שמי שברך ברכת התורה שהיא היחס העצמי לתורה מצד עצמה, גם בלא לימוד יוצא, אולם הגם שבאהבת ישראל בעומקה גנוז היחס לתורה, הנה צריך ללמוד לאלתר כדי להחיל נכון את אותה אהבה.

הנה ראו איזה פלא. בעומק ברכת אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת גנוזה ברכה על התורה. והנה בברכת התורה שגם בה אנו מסמיכים לימוד לברכה נהגו לומר את ברכת כהנים שהיא "וציוונו לברך את עמו ישראל באהבה". הרי שתמיד אהבת ישראל ואהבת התורה שלובות זו בזו והם אחד בעומקם גם שבנגלה לעיתים נדמית סתירה ביניהם. וכן בברכות התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו - בחירת ישראל היא ענין עצמי בנותן התורה.

וכעת נבוא לדברי קודשו של מרן הרב קוק זצ"ל:

אורות התחיה / כא

כָּל חֶשֶׁק עֲבוֹדָה, שְׂמֵחַת מִצְוָה, הַתְּמִידָת תּוֹרָה, בְּרַק חֲדוּשִׁים
 וְהַתְּנוּצָאוֹת רֵיחַ הַקִּדָּשׁ בְּלֵב הַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר ד' קוֹרָא, פְּנֵי הַתְּפִלָּה
 וְאוֹר שְׁלֵהֲבִתָּהּ, כָּל אֵלֶּה, וְתוֹלְדוֹת הַנְּשָׁמוֹת בְּשִׁלְמוֹתָן, בְּכָל־וְתוֹ
 וְתַמּוּתָן, מִקְרָחִים הֵם לְהַפְגֵּם עַל-יְדֵי הַקְּנָסֶת יְסוּד פְּרוּד בְּכָל־וְתוֹ
 כְּנָסֶת-יִשְׂרָאֵל, חֲלִילָה.

אוֹהֲבֵי ד' וִירָאִיו בְּאֵמֶת וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ הֵם הַם הַעוֹמְדִים בְּנִשְׂיוֹן לִקְבוֹל
 כָּל צַעַר וְעִלְבוֹן מִכָּל צַד וְעֵבֶר, וְלַעֲמֵד הֵכֵן נֶגֶד כָּל כַּחוֹת עֲלִיוֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים הַחֲפָצִים לְבַלְע נַחֲלַת ד' וְלַהֲפָרִיד אֶת הָאֵמָה הָאֲחֻדִית,

הַיְחִידָה בְּמֵלֶא עוֹלָמִים, הֵם הֵם בְּנִים דִּקְנֻסֶת-יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵאֵם רוֹבְצָת
 עֲלֵיהֶם, "מִחֻצֵי חֻקְלָא" הַבָּאִים בְּסוּד ד', תִּלְמִידֵי חֻכְמִים הָאֲמִתִּיִּים
 הַמְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וּמְשִׁימִים וּמְטִילִין שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם
 שְׁבֻשְׁמִים, בְּהוֹצִיאָם מִן הַכַּח אֶל הַפֶּעַל אֶת אוֹר הַקִּדְשׁ הַגָּנוּז בְּכָל אִישִׁי
 הָאֵמָה, בְּכָל אֲשֶׁר בָּשָׂם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה, וּבִפְרֹט בְּכָל אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת דָּגַל-

תִּקְוַת הָאֵמָה וְחֻפֵּץ תַּחֲיִיתָהּ, אֶת חוֹתֶם אֶהְבֵּת אֶרֶץ אֲשֶׁר עֵינֵי ד' בָּהּ,
 וְחַבַּת צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם עַל לְבוֹ חֻקִּיקָהּ, בְּאִיזוֹ צוּרָה וְאִיזוֹ הַסִּבְרָה
 שְׁתִּהְיֶה.

...

וּבְאֵמֶת - "אֶהְבֵּת עוֹלָם וְאֶהְבֵּה רַבָּה אֶהְבֵּתֵנִי ד' אֶלְהֵינוּ חֻמְלָה גְדוֹלָה
 וַיִּתְרָה חֻמְלַת עֲלֵינוּ", "אֲבִינוּ מְלַכְנוּ, בְּעִבּוֹר שְׁמֵךְ הַגְּדוֹל וּבְעִבּוֹר
 אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבְטָחוּ בְּךָ וּתְלַמְדֵם חֻקֵי חַיִּים, כֵּן תַּחֲנֵנֵנוּ וּתְלַמְדֵנוּ - וְהִבְיָאנוּ
 לְשְׁלוֹם מֵאַרְבַּע כְּנִפּוֹת הָאָרֶץ, וְתוֹלִיכְנוּ מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ".

וְאוֹמֵר: "מִהֵר וְהִבֵּא עֲלֵינוּ בְרָכָה וְשְׁלוֹם, כִּי אֵל פּוֹעֵל יִשׁוּעוֹת אֲתָהּ,
 וְבָנוּ בְּחֶרֶת מִכָּל עַם וְלִשׁוֹן, לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֲדָךְ בְּאֶהְבָּה", וְחוֹתֶם:
 "הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאֶהְבָּה", לְהִיּוֹת הַקִּדְמָה לְיַחֲוֹד ד' בִּישְׁמַע
 יִשְׂרָאֵל וִ"בְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלַכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", הַנִּמְאָר בְּחֻשָּׁא; וְאִף-
 עַל-פִּי שֶׁהַגְּלוֹי סוֹתֵר זֶה לְפַעֲמִים אִין בְּךָ כְּלוּם, כִּי הָאֵמֶת הַבְּרוּרָה
 הוּא מֵאֲמֵר הַשְּׁבֻטִים כְּלָם: "כִּשְׁם שְׁאִין בְּלִבְךָ אֵלָּא אֶחָד כְּדֵי אִין בְּלִבְנוּ
 אֵלָּא אֶחָד", וִ"יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מֵת", דִּ"מִקִּישׁ הוּא לְזָרְעוֹ: מַה זָרְעוֹ
 בְּחַיִּים אִף הוּא בְּחַיִּים", וְהִרִי זֶה בָּא לְלַמֵּד וְנִמְצָא לְמֹד: מִקִּישׁ זָרְעוֹ
 לוֹ: מַה הוּא כְּלוּ בְּחַיִּים, "וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו", וַיִּנְאֹסֶף רַגְלָיו אֶל
 הַמִּטָּה", אִף זָרְעוֹ כְּלוּ בְּחַיִּים, "וְנֹאֲתָם הַדְּבָקִים בְּד' אֶלְהֵיכֶם חַיִּים
 כְּלַכְּם הַיּוֹם", "בְּיָמִים הֵהֵם וּבַעֲתָה הֵיאָה נֹאֵם ד' בְּקִשׁ אֶת עוֹן יִשְׂרָאֵל
 וְאִינְנוּ וְאֶת חֲטָאתָהּ וְלֹא תִמְצְאֵנָהּ, כִּי אֶסְלַח לְאֲשֶׁר אֲשָׂאִיר".

הרב קוק מבאר את עומק ברכת אהבת עולם. שכל פירוד באומה פוגע בעמל התורה, בחידושי התורה בשמחה של המצוה. עבודת ה' נפגמת בשל פירוד זה.

רגע לפני מצות קריאת שמע שהיא מצות ייחוד ה - באה ההקדמה של אהבת ישראל שכל כולה בקשה על חיי תורה ותקוות קיבוץ גלויות והגאולה השלימה. כל הקשר העמוק לתורה נובע מבית ישראל עמך אהבת. אהבת ה' אותנו היא מטרתה ותכליתה של תורה. ובוזה נבוא להסברו המופלא של רבי אברהם דב מאבריטש בעל ה"בת עין" על הפסוק בפרשת כי תשא - **"ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו"**

ספר בת עין - פרשת כי תשא

לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי (לג כ). וקשה הא כתיב (שמות לג יא) ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו כו': **"וני"ל כי אין (הקב"ה) ה' אחד שורה אלא על אחד, בחינת אחדות, כשיש בחינת אחדות בין ישראל, וזהו שאמר הכתוב ודבר ה' אל משה פנים אל פנים, אימתי דבר, כאשר ידבר איש אל רעהו, פירוש כאשר יש אחדות בין ישראל ומדבר איש אל רעהו באמת וחיבה בלב ובפה אחד אז הקב"ה משרה שכינתו עלינו וגם עם משה רבינו ע"ה דבר פנים אל פנים. אבל כשגרם החטא, כי הפסוק לא תוכל כו' נאמר אחר מעשה העגל, אז נאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם, פירוש שאר אדם מבני ישראל לא יוכל לראות מחמת שאין אחדות ביניהם, על כן גם אתה לא תוכל לראות את פני, כי אם וראית את אחרי:**

הווי אומר ש"כאשר ידבר איש אל רעהו" איננו דימוי אלא תנאי. כאשר בעמ"י יש אחדות ואיש מדבר אל רעהו אז הקב"ה נגלה למשה.

משה זו התורה וממילא הופעת התורה מופיעה על בסיס אחדות האומה. הבחינה של פנים בפנים אפיון באפיון משגיחין זה בזה בשקל הקודש.

והנה כמה נפלא שהציווי בפורים משלוח מנות **איש לרעהו**. ובזה הגענו שוב לדברי המהר"ל שמשלוח מנות התיקון לעמלק שבאחדות האומה הופעת ה' אחד.

שכן עמלק הוא ראשית גויים. אם עמ"י זוהי הבחינה שיש אחד ממנו מתפרטים השבעים וממילא השלום מאוחד עם האמת. וכל כח צריך להיפגש עם חברו לקבל ממנו ולתת לו. לא פחות מידי ולא יותר מידי בבחינת באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים, הרי שלעומת זאת הבחינה על עמלק היא ראשית של פירוד לשבעים פנים ומכאן ניתן לבוא על הפלורליזם ולא יתר מכך. אין באמת שלום, אין באמת אחדות אלא כל אחד ב"בועה שלו" ממנה הוא יוצא לצורך שיתוף אינטרסים.

אצל עמלק, ראשית הגויים, אין נסתר אלא רק עולם נגלה וממילא אין אחד המאחד את הריבוי, כי אם אחד השולט על השאר, או במקרה יותר קל משתף פעולה עם הזולת לצורך תועלת כזו או אחרת, אולם אין משגיחין אפיון באפיון והארץ היתה תוהו ובוהו.

לעומת זאת הכח הגדול לאחד את עמ"י סביב הקב"ה, הכח לקיים את הציווי המופלא לך כנוס את כל היהודים הוא חידת החידות ותעלומת התעלומות איך מחברים את הריבוי אל האחד את השלום אל האמת. כח זה נמצא במהות מגילת אסתר בכח הסוד בכח מבט פנימי בכח ההבנה שבמקום בו נוגעת אמונה קושי הוא פתח לנשמה. במקום בו לא רק מגיבים למציאות אלא מחפשים מהו שורשה ותכליתה והיכן הקב"ה בתוך כל ההסתרים.

[נדומה שיש בזה קשר עמוק לכך שדין מחצית השקל ביסודו בתורה הוא סביב איסור מנין בניי בצורה הרגילה ולא יהיה בהם נגף. שכאשר מונים מפרקים את הכלל וסופרים את הפרטים והתיקון ע"י מנין מחצית השקל וההבנה שכולם מחציות וכן

הכלל נעלה עוד יותר נסתר ונעלם מכל נעלם והברכה שורה מן הדבר הסמוי מן העין וראו מלביי"ם על שמות פרק ל פסוק יב).

הרי שמצות משלוח מנות ועמה מצוות מתנות לאביונים מבססות את אהבת ישראל וסוד אחדותם ודווקא בכח אהבת ישראל ואחדותם יש גילוי של תורה וניצחון רוחני על עמלק וכלשון המהר"ל הנ"ל: "כי במה שישראל הם עם אחד לכן עמהם השי"י הוא אחד ובזה הם גוברים על המן וזרעו שהם הפך אחדות השי"י".

בזה מובן הקשר שקשר ריש לקיש בין מחצית השקל לשקלי המן, אע"פ שזו מצוה מהתורה עוד הרבה לפני שהמן נולד, אלא שעליית המן עצמה היא בשל היעדר הופעת אור אחדותם של ישראל וערבבותם זה לזה, המתגלה בין השאר במצות מחצית השקל. ומתבאר יסוד הנחש החושב שכל האמת אצלו והופך למעוקל אותיות עמלק שלא כצורת אדם בעל תלת קוין המאפשרים הליכה ישרה ולהיכלל באורם של ישראל. נמצא שאהבת ישראל ואהבת התורה קשורות זו לזו בקשר עצמי ובל ינתק אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו.

